

מרן קים
ממקומו בחיל
וברעדה, ומיד
שאל "איפה
הפראק
החדש?"

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 357

פנינים לפרשות וישב

בספסל הראשון יושבים המלמדים, מרכינים ראש ומחכים שהנסיעה הזאת תיגמר. האמינו לי, אף אחד מאיתנו לא היה רוצה להחליף אותם באותם רגעים לא נעימים. הילדים זועמים בצדק רב, והכתובת לזעם היא רק המלמדים, למרות שהאחריות שלהם לתקלה היא אפסית!

מגיד המישרים רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א, עם סיפור מדהים ומרגש שכל הורה חייב לקרוא!

אליעזר (לייזר) רוט

את הסיפור המדהים והמרגש הזה כל אחד חייב לקרוא, ולהפנים... את הסיפור סיפר מגיד המישרים הנודע, רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א, שזוכה לשמח לבבות ולקרב יהודים לאביהם שבשמים, בדרשותיו המופלאות והמלאות בתוכן מחזק ומקרב את האדם לבוראו.

באחרונה התקיימה הוועידה ה-18 של ארגון 'וקרבנותו' בארה"ב. הארגון ידוע בפעילויותיו הכבירות למען השבת החינוך, והקשר בין ילדים והוריהם בבתי החרדים בארה"ב, ומפעם לפעם הוא עורך ועידה שמתקיימת בשבת במקום נופש כלשהו, כשבמהלך השבת כל השיחות ודברי התורה שנושאים הרבנים והדרשנים המוזמנים למעמד, נוגעות לנושא החינוך מזוויות שונות.

במוצאי שבת מתקיים המעמד המרכזי, ואת הדרשה העיקרית והחשובה ביותר נושא מגיד המישרים הנודע, רבי אברהם מרדכי מלאך שליט"א, שכאמור, זוכה לשמח לבבות ולקרב יהודים לאביהם שבשמים בדרשותיו המופלאות.

בדרשתו האחרונה, במוצאי 'שבת וקרבנותו', סיפר הרב מלאך סיפור מדהים ומרגש במיוחד, שכל הורה חייב לקרוא, ולהפנים... את הסיפור הוא מספר משמו של הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א, שהעיד שהוא בדק את פרטי המעשה ושוחח עם הנפשות המעורבות בסיפור, כדי לוודא שפרטיו נכונים, וכך הוא מספר:

היה זה בתלמוד תורה חשוב בארץ הקודש. לקראת ימי השובבי"ם, החליטה ההנהלה לערוך מבצע מיוחד של לימוד שעות רצופות על ידי תלמידי כיתות ו-ט. הילדים למדו שעות רצופות, ובסיומם של

ימי השובבי"ם, כך הבטיחו להם, הם יתוגמלו בסיוול מיוחד אליו יוכלו להגיע כל מי שלמד שעות רצופות בלי לדבר בכלל.

הילדים אכן הקפידו על כך מאוד, התאמצו בכל כוחם, ובלי עין הרע, כל ילדי הכיתות האמורות הצליחו מעל ומעבר.

ימי השובבי"ם הסתיימו, ההנהלה הגיעה להסכם עם פארק כלשהו, שניאות להקדיש יום מיוחד עבור הת"ת, כדי שהילדים יוכלו לשחק ברוע ובנחת, ולא יהיה שום חשש של מראות לא צנועים חלילה במתקני המים של הפארק וכדו'.

הגיע היום המיוחל, כל הילדים התייצבו בשעה המדויקת עם כובעי השמש והתרמילים, תלמידי כיתות ו-ז עלו לאוטובוס אחד ותלמידי כיתות ח-ט עלו לאוטובוס השני, וכך, בגיל וברננה הם יצאו את הטיול הגדול.

אחרי שעה או שעתיים של נסיעה, האוטובוסים מגיעים אל הפארק המדובר, והמלמדים שמלווים את הטיול נדרכים ומתחילים לחשוך. במגרש החניה הסמוך לפארק, הם רואים כמה אוטובוסים נוספים.

אכזבה גדולה ומרה

בתוך זמן קצר התברר להם שאכן, בפארק נמצאות כמה מאות בנות שהגיעו עם בית הספר שלהן...

המלמדים פונים להנהלת הפארק, ושם מתברר שהיתה טעות. ההנהלה הקדישה לשתי הקבוצות את אותו היום, כשכל אחת מהן בטוחה שהיא תהיה היחידה. התחיל ויכוח קולני, המלמדים נגד הנהלת הפארק, אבל בסופו של דבר המציאות טופחת על פניהם, הפארק גדוש בילדות ואי אפשר בשום קונסטלציה להכניס לשם 100 תלמידי תלמוד תורה...

הם עמדו אובדי עצות, התקשרו למנהל הת"ת שלא הבין מה ההתלבטות בכלל: "אם אין פארק, אם אין לנו תוכנית חליפית, אין לכם מודריך טיולים צמוד שיוכל לקחת את הילדים למסלול הליכה או משהו כזה, נותרה רק אופציה אחת... תחזרו לחיידר!"

המלמדים מסתכלים זה על זה באי נעימות, כל אחד מקווה שחברו יעשה את העבודה עבורו. לבסוף מתנער אחד מהם, נוטל את המגפון ומכריז: "כל הילדים לחזור לאוטובוסים, אנחנו נוסעים מכאן."

הילדים כמובן שואלים את השאלה המתבקשת, נוסעים זה ברור, השאלה לאיפה נוסעים? אבל המלמדים מנסים להתחמק מלענות על השאלה ואחרי שהם מעלים את הילדים לאוטובוסים ומוודאים שכל אחד יושב במקומו, הם נאלצים לגלות להם את האמת המרה: "אנחנו נוסעים לחיידר."

תגובתם של הילדים כמובן היתה אכזבה גדולה וכעס מתפרץ... "איזו חוצפה", צועק אחד, חברו משיב לו "זו לא חוצפה, זאת פשוט רשעות!", השלישי אומר "ידעת שזה מה שיהיה, ידעת! בחיידר שלנו הטיולים אף פעם לא יוצאים מוצלחים..."

אחד הילדים עוד מסביר שמרוב שהוא עשה 'תענית דיבור' בימי השובבי"ם, הוא כבר היה צריך ללכת לקלינאית תקשורת שתלמד אותו איך לחזור לדבר... והפרס הוא לנסוע שעתיים באוטובוס ואז לחזור במשך שעתיים נוספות???

בספסל הראשון יושבים המלמדים, מרכינים ראש ומחכים שהנסיעה הזאת תיגמר. האמינו לי, אף אחד מאיתנו לא היה רוצה

להחליף אותם באותם רגעים לא נעימים. הילדים זועמים בצדק רב, והכתובת לזעם היא רק המלמדים, למרות שהאחריות שלהם לתקלה היא אפסית!

באוטובוס של כיתות ו-ז היה מצב הרוח זועם במיוחד. לאחר כמה דקות התחלף הכעס בתחושה של אכזבה נוראה, הילדים ישבו עם פנים חמוצות וזעופות, והמלמדים הרגישו שהם שוחים בתוך קופסת שימורים גדושה במלפפונים חמוצים.

פתאום מגיע ילד אחד, די שקט ורגוע, ניגש לספסל הראשון ומבקש מהמלמדים רשות לדבר ברמקול של האוטובוס. "מה אתה רוצה?", שואל אותו המלמד בחוסר אימון: "את המיקרופון", משיב הילד בביטחון.

"מה פתאום מיקרופון? שב, זה מסוכן לעמוד, זה לא בטיחותי, הנהג יכעס עליך, חובה לשבת במקום..."

אבל הילד מבקש שוב, והמלמד מחליט להיעתר... "נו, טוב, קח את המיקרופון, אולי זה יעזור שהילדים האחרים יפסיקו להיות חמוצים כל כך..."

הילד לוקח את המיקרופון, והמלמד חשב שהוא עומד להתעלף: "ילדים חביבים!", מכריז הילד הביישן אל תוך המיקרופון בפאתוס לא מוכר בעליל, "אתם יודעים מה קרה כאן היום?"

כל הילדים מרימים את ראשיהם השמוטים, הם עדיין עם פנים חמוצות, אבל הילד הצליח לתפוס את תשומת לבם.

"אתם יודעים מה קרה לנו היום? היום היה יום היסטורי בעם ישראל. היום זכינו לקיים מצווה חשובה, נסענו לפארק, היינו אמורים לשחק וליהנות, אבל לא שיחקנו ולא נהנינו. למה? כי הקב"ה לא רוצה! כי הקב"ה לא מרשה לנו להיכנס למקום שהצניעות בו אינה מאה אחוז. היום זכינו לעשות את רצון ה', אפילו שקשה לנו. עמדנו בניסיון! אשרינו מה טוב חלקנו... בואו אני אלמד אתכם שיר יפה..."

בשלב זה מתחיל הילד לשיר "אשרינו, מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו...". שניים שלושה ילדים שהכירו את השיר הצטרפו אליו, והוא שר פעם שניה ושלישית... בפעם הרביעית כבר רוב הילדים באוטובוס שרו אותו, וכעבור כמה דקות נוספות, האוטובוס כולו רקד לקול צלילי המוזיקה. הילדים שרו בהתלהבות... "היי א-אשרינו, מה טוב חלק-ינו, ומה נ-עים גורלנו".

אחד הילדים אפילו פתח את החלון ושר כלפי חוץ, כמה אחרים הצטרפו אליו, ובמשך שעה ארוכה הם שרו ושרו בהתלהבות מרובה את השיר הנפלא, כשכל המצב רוח באוטובוס התרומם באופן יוצא דופן.

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"אמר לנו הרבי מצאנו זצוק"ל שהוא רוצה לומר לנו משהו... גאב"ד ירושלים, המהרי"ץ דושינסקיא זיע"א, נכנס פעם למסור שיעור, וראה קליפה של בנה זרוקה על הרצפה. הוא הזדעזע מאוד, ואמר שאינו יכול למסור באותו יום שיעור במקום שבו זרקו קליפת בנה על רצפת בית המדרש. אצל המהרי"ץ זצ"ל, השיעורים היו חשובים מאוד, ובכל זאת הוא ויתר על כך בגלל הזלזול בכבוד בית המדרש"

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, בסיפורים מרתקים על חינוך הילדים מתוך דוגמא אישית של ההורים

יעקב א. לוסטיגמן

לקראת ימי החנוכה הממשמשים ובאים, שוחחנו עם הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, מגדולי מוזי הרבים בשיעוריו המופלאים, אשר רבים שותים אותם בצמא בקביעות ולאורך שנים, רב בית המדרש 'היכל צבי' דחסידי צאנו בירושלים, ונשיא ארגון 'הגפן' המעודד שיתופי פעולה בין שדכנים ופועל לסייע למעוכבי שידוך למצוא את זיווגם ההגון להם.

ביקשנו מהרב שמרלר שליט"א, לשמוע כמה דברי חיזוק בנושא של חינוך הילדים, ושמענו ממנו סיפורים מיוחדים המאלפים בינה "ימי חנוכה הם ימים שבהם יש לתת דגש לנושא של החינוך", אומר הגר"ח שמרלר, "הן החינוך של הילדים, והן החינוך העצמי שלנו, ואם נעייין בדבר נמצא שזה בעצם אותו הדבר, כי החינוך שלנו הוא גם החינוך של הילדים, ומי שמחנך את הילדים שלו מבלי לחנך את עצמו, לא עשה כלום.

"ידוע מה שאמר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל, כששאלו אותו מאיזה גיל צריכים להתחיל לחנך את הילדים, והוא השיב שהחינוך של הילד מתחיל 20 שנה לפני שהוא נולד, כלומר, כשההורים מחנכים את עצמם, ממילא יהיו להם ילדים מחונכים יותר.

"שמעתי פעם ווארט נפלא, שהרי ידוע שהיוונים אמרו לעם ישראל 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל'. ולכאורה מה העניין לכתוב דווקא על קרן של שור, ולא על רגל של שולחן או על מכסה של סיר? מה מיוחד בקרן השור יותר מכל חפץ אחר בעולם?

"והתשובה היא שבאותה העת, נהגו להשתמש בקרניים של השוורים כמשפך להאכלת תינוקות רכים, מעין הבקבוקים שאנחנו משתמשים היום כדי להאכיל תינוקות, היו נותנים לעם לאכול עם קרן שהיתה חלולה כמו שופר, ובקצה הצר שלה היה נקב קטן שדרכו היו מטפטים מזון לפי התינוק שיכול היה למצוץ ולאכול בקצב המתאים לו.

"אמרו היוונים: אנחנו לא מסתפקים בזה שאתם לא תקיימו מצוות, אנחנו רוצים שתחזירו את זה בעצמות של הילדים שלכם מגיל אפס, עוד לפני שהם מבינים בכלל ויודעים להבדיל בין ימנם לשמאלם, אנחנו רוצים שהם יראו ויחיו את הכיתוב הזה, שאין לכם חלק באלוקי ישראל, כך נדע שהם באמת יגדלו 'מתיוונים' אמתיים.

"בהקשר זה אציין שיש פוסקים מהדורות הקודמים, שמזכירים בהלכות חנוכה אזהרה שלא לשחק במשחקי מזל עם קלפים וכדו' שהיו משחקים על כסף, ומשום מה בחנוכה היו המשחקים האלו פורחים מאוד, זה ממש היה חלק ממנהגי הימים האלו אצל מי שאינם אנשי תורה, ולכן הזהירו הפוסקים על כך, בגלל שזה נכלל ב'משחק בקוביא' ו'אסמכתא', וממילא יש בזה בעיה רצינית של גזל.

"עד כאן מה שכל הפוסקים שעוסקים בנושא מזהירים, אבל כמה מהם מציינים שמעבר לבעיה של 'משחק בקוביא' יש כאן עוד סיפור. הילדים! יושבים הילדים ורואים את האבות שלהם עוסקים בחנוכה במה? במשחקי הימורים רח"ל. איזה מן חינוך זה לילדים?

הזקן מטאטא טוב יותר ממטאטא? מה העניין? שייקח מטאטא וינקה, זה יהיה פחות נקי? התוצאה תהיה פחות מכובדת? "אבל עכשיו, סיכם הרבי בטון נוקב, 'נפתרה התעלומה. אבא של רש"י חשש שאחרי שהוא יטאטא את הרחבה עם מטאטא, הוא עלול חלילה לשכוח את המטאטא כשהוא מושען על ארון הקודש, וזה הרי בוודאי לא כבוד לתורה, ולכן, בגלל החשש הזה הוא העדיף לטאטא עם הזקן שלו, ובלבד שלא יהיה חשש קל שבקלים שתהיה פגיעה בכבודה של תורה. ולכן זכה לכזה בן גדול וקדוש...".

"האמת שאפשר לומר שיש פה משהו סגולי", מוסיף הגר"ח שמרלר שליט"א, "האבא הקריב מעצמו למען הקב"ה והקב"ה החזיר לו מתנה יקרה. אבל בווארט של הרבי טמון גם ההסבר היותר עמוק. אין צורך להגיע לסגולות. יש כאן מהלך פשוט, כשהאבא מתייחס בכזאת חרדת קודש לכבוד התורה, אין זה פלא שהוא זוכה לכזה בן שמאיר את העולם כולו באור תורתו. זאת התוצאה הטבעית של זה. זה נקרא לחנך את הילד בצורה הטובה ביותר, על ידי דוגמה אישית נעלה ומיוחדת במינה".

תה עם טעם מיוחד

"כעין זה זכיתי גם לראות אצל אבי מורי ורבי, הגאון הצדיק רבי אליהו שמרלר זצ"ל, ראש ישיבת צאנז, שהיה מאוד מאוד מקפיד שלא לשתות בהיכל הישיבה, ונימוקו עמו: "הרי מה קורה בבית המדרש אחרי ששונים? רוב הלומדים אינם ממהרים לקחת את הכוס ולהחזיר אותה לכיור, או בזמנינו כשמשמשים בכוסות חד פעמיות, לא ממהרים לזרוק לפח. משאירים את הכוס בסמוך וממשיכים ללמוד. "ומה השלב הבא, ברוב המקרים הכוס מתהפכת מתישהו, שארית המשקה נשפכת על השולחן, על הרצפה, על הספרים, האם אנחנו רצים מהר להביא סמרטוט כדי לנגב או שמשאירים כך בתקווה שזה יתייבש מעצמו? אני חושב שהציבור יודע את התשובה, וממילא הדבר מלכלך את בית המדרש, גורם לפגיעה בספרי הקודש, ופוגע בכבוד התורה.

"אבל אבי מורי לא היה מעיר הערות כמעט. הוא היה 'עובד עם העיניים'. אם הוא היה רואה בחורים שמשותבבים הוא היה נועץ בהם מבט, שהיה בו די כדי להרגיע את השותבות שלהם לכמה שעות ואפילו לכמה ימים.

"נו, אם הוא לא מעיר, איך הוא יגרום לבחורים להימנע מלכלך את בית המדרש? הפתרון פשוט מאוד. הוא לא שותה בבית המדרש. הוא גם אמר לנו כמה פעמים, אני לא אומר לכם מה לעשות, אבל אני לא שותה בבית המדרש, מזה תבינו לבד איך ראוי לנהוג".

"אגב, סמוך מאוד לאחר פטירתו של אבא זצ"ל שמעתי סיפור נפלא שאירע פעם אחת כשהוא כן חרג ממנהגו ושתה בבית המדרש.

"באותו יום הוא לא הרגיש טוב, הוא היה מצונן וחלש ובכל זאת הלך לישיבה כמנהגו כדי למסור את השיעור.

"אמי מורתי דאגה מאוד לבריאותו, ולכן ביקשה מאחד הבחורים

זה מה שהילדים צריכים לקלוט? במקום לספר להם את הניסים והנפלאות, במקום לשיר איתם שירות ותשבחות, במקום לאסוף יחד איתם עוד ועוד תירוצים לקושיא של ה'בית יוסף' משחקים בהימורים... ה' ישמור ויציל.

"זה נכון גם לגבינו. אומנם בדור שלנו לא משחקים בקוביא, כולנו יודעים שזה אסור ונזהרים מזה, אבל צריכים להשיג מה החוויה שאנחנו מעבירים לילדים שלנו בחנוכה. איזה מן חנוכה אנחנו עושים בבית, האם זה חנוכה של חינוך איכותי, או חנוכה של חינוך לקוי חלילה, ולב יודע מרת נפשו, כל אחד מבין לבד מה צריך לעשות בבית שלו כדי שהחנוכה יראה טוב יותר".

מה רע במטאטא?

"בשנת תשמ"א, זכיתי להסתופף בצל הקודש, אצל מורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז זצ"ל, ביונין סיטי שבניו ג'רזי, ארה"ב. מאחר והייתי שם רק לכמה חודשים ספורים, השתדלתי מאוד שלא לפספס שום הזדמנות לחזות בעבודת הקודש של הרבי, והייתי דבוק בו מאוד.

"הבחורים בישיבה היו מתפללים מעריב במניין משלהם, והרב היה לו מניין נפרד. היו נשאים עשרה או שנים עשר בחורים שהמתינו להתפלל עם הרבי, כי הוא היה עסוק עם קבלת הקהל וענייני הציבור. כמובן שאני השתדלתי להיות בין אותם בחורים שממתנים להתפלל עם הרבי.

"באחת הפעמים, הרבי התפלל מאוד מאוחר, זה היה אחרי השעה 1:00 בלילה אם איני טועה. קבלת הקהל נמשכה יותר מהרגיל, ואנחנו חיכינו הרבה מאוד זמן.

"הרבי התפלל תפילת ערבית יחד אתנו, וכשסיים את התפילה הוא הבחין בדבר שמאוד לא מצא חן בעיניו. היה שם מטאטא שמישהו השתמש בו כדי לנקות את בית המדרש, ולאחר מכן השעינו את המטאטא על ארון הקודש.

"אמר לנו הרבי שהוא רוצה לומר לנו משהו... 'גאב"ד ירושלים, המהרי"ץ דושינסקיא זיע"א, נכנס פעם למסור שיעור, וראה קליפה של בננה זרוקה על הרצפה. הוא הזדעזע מאוד ופנה לאחור, ואמר שאינו יכול למסור באותו יום שיעור במקום שבו זרקו קליפת בננה על רצפת בית המדרש. אצל המהרי"ץ זצ"ל, השיעורים היו חשובים מאוד, הוא היה מוסר שיעורים במשך שמונה שעות ברצף, ובכל זאת הוא ויתר על כך בגלל הזלזול בכבוד בית המדרש'.

"עוד אמר לנו הרבי באותו המעמד, מוסר נוקב ויורד חדרי בטן: 'ידוע מה שמספרים שאביו של רש"י הקדוש זכה לכזה בן שהאיר את העולם כולו, בגלל שהוא היה מכבד מאוד את התורה ואת בית הכנסת, עד כדי כך שהיה מטאטא את החלק שלפני ארון הקודש, עם הזקן שלו. בזכות זה זכה לבן שהפך להיות רבן של כל ישראל, ואי אפשר ללמוד פסוק בחומש או דף גמרא בלי להזדקק לפירוש היסודי שלו.

"תמיד תמהתי, אמר לנו הרבי מצאנז זצ"ל, 'למה אביו של רש"י היה צריך לטאטא את הרחבה שלפני ארון הקודש עם הזקן? וכי

בישיבה שהיה מאוד קרוב אלינו והיה בן בית בביתנו, שידאג שראש הישיבה ישתה כוס תה.

"אצלנו בישיבה, חדר הקפה שימש גם כמעין מטבח קטן ששימש בעיקר כדי להכין את הסעודה השלישית לבחורים, היו מחלקים את הסלטים שם וכדו', ולכן היה שם גם קצת ציוד של מטבח כמו סכינים, מלח, קערות וכדו'.

"עמד הבחור להכין לאבא כוס תה, ובטעות השתמש במלח במקום בסוכר. הוא הגיש לראש הישיבה כוס תה עם שתי כפיות מלח... ראש הישיבה בירך, שתה את התה לאטו, וסיים את הכוס כולה בלי לומר אף מילה.

"אולי יש מי שיחשוב, שהוא היה בדרגה כזאת שהוא לא הרגיש טעם במאכלים והמשקים שנכנסו לפיו, ולא שם לב להבדל בין סוכר למלח, אבל אני אומר לכם שיש לזה הסבר הרבה יותר הגיוני - החשש שלו מהמבוכה של הבחור, לכשיגלה שהוא שם מלח במקום סוכר, היה הרבה חזק מחוסר הרצון שלו לשתות תה מלוח. אדרבה המלח שבתה מקבל טעם מיוחד במינו, כששותים אותו עם כוונה מיוחדת שלא לבייש אדם מישראל!

"אבל אותו בחור שם לב לכך, ולמעלה מ-50 שנה הסיפור היה שמור עמו ואף אחד לא ידע על כך, כשהוא שמע שאבי מורי נסתלק, שב הסיפור וצפ בזיכרונו והוא סיפר לי על כך ואכן סיפרתי את הסיפור הזה בהספד, כי זה באמת היה מאפיין מאד חזק באישיות של אבא זצ"ל.

"כך גם היה מעשה לעת זקנתו, כשהוא סבל קצת מסחרחורות והיה צריך שיתמכו בו כשהוא צועד מהישיבה הביתה או מהבית לישיבה. במשך כל השנים היתה לו לאבי מורי הקפדה מיוחדת שלא להישען על יהודי, בשום מצב ובשום אופן, וגם במצב זה הוא לא נשען אלא רק היה צריך שייתנו שיחזיקו בידו קצת כדי שהוא לא ייפול.

"באחד הימים הוא שם לב לכך שהבחור שתומך בו, סובל מכאב בידו השמאלית. הוא ראה את הבחור לוקח ספר או משהו ושם לב שכואב לו. הבחור היה אמור ללוות אותו הביתה, ואבא עשה חשבון שאם הבחור לא מספר שכואב לו, כנראה שהוא לא רוצה שידעו, לתת לו לתמוך בו ביד שמאל לא בא בחשבון, הרי כואבת לו היד... להיתמך ביד ימין שלו זה לא אפקטיבי כי אבי מורי היה

"תמיד תמהתי, אמר לנו הרבי מצאנו זצ"ל, 'למה אביו של רש"י היה צריך לטאטא את הרחבה שלפני ארון הקודש עם הזקן? וכי הזקן מטאטא טוב יותר ממטאטא? מה העניין? שייקח מטאטא וינקה, זה יהיה פחות נקי? התוצאה תהיה פחות מכובדת?"

זקוק לתמיכה דווקא מצד ימין ולכן התומך היה צריך להושיט את ידו השמאלית... לקחת מישהו אחר שיתמוך בו זה גם לא פתרון, כי הרי הבחור יתאכזב ואולי גם יעלב חלילה וחס. אז מה עושים???

"באותו יום, כשבא הבחור לתמוך באבא, הפתיע אותו אבי מורי, והניח את היד על כתפו, נשען עליו מעט. הבחור נבהל, הוא חשב שקרה משהו לראש הישיבה. הוא זעק בחרדה 'הראש ישיבה נשען על מישהו אחר, אוי ואבוי', כי הוא ידע היטב על ההקפדה של אבא שלא להישען על יהודי בשום אופן, אבל אבא הרגיע אותו והסביר שהוא אומנם קצת יותר חלש מהרגיל, אבל זה לא רציני, זה יעבור, ולכן הוא קצת נשען עליו.

"וכך, יהודי מבוגר שהקפיד כל ימיו בהקפדה מיוחדת על העניין הזה, ויתר באחת ושינה ממנהגו הקבוע, רק כדי שלא לגרום איזבה או פגיעה ביהודי אחר, צעיר ממנו בכ-70 שנה.

"הרי לנו לימוד גדול עד כמה צריכים להיזהר בכבודו של יהודי, ובעיקר להבין מה הוא שורש החינוך. לפני שמעירים לילדים, לפני שנוזפים בהם ומענישים אותם, לפני הכל אנחנו צריכים להסתכל פנימה, לחנך את עצמנו, וזה החינוך הטוב ביותר גם לילדים שלנו."

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'.

"בלב חרד ובאימה גדולה, אמרתי למרן ראש הישיבה: 'תורה היא וללמוד אני צריך, ולכן אני שואל שוב... מילא כשהתלמיד לא ראה שאני ראיתי, אבל כשהתלמיד כן ראה שראיתי, איך אני יכול לעשות את עצמי כאילו לא ראיתי???' מרן אמר לי: 'שב', עכשיו כבר ידעתי שאני עומד לקבל שיעור מפיו, והקשבתי ברוב קשב, וכך אמר מרן ראש הישיבה"...

שיחה מרתקת עם הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', וראש רשת הסמינרים 'תפארת החיים', על פרקי ההדרכה שקיבל ממרן בעל 'אילת השחר' זצ"ל, בנושא החינוך

אליעזר (לייזר) רוט

דמותו הייחודית של מרן הגראי"ל שטיינמן, האירה את העולם באור יקרות, במשך שנים רבות בהן עמד מרן זצ"ל בראש ההנהגה של היהדות הנאמנה. ראש הישיבה זצ"ל, הכוין את דרכו של הציבור כולו, אבל ביתר שאת היה מכוון ומנווט את דרכם של מוסדות החינוך, תלמודי התורה, בתי הספר, הישיבות הקדושות והסמינרים. בקשר לזה שוחחנו עם הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומנהל רשת הסמינרים 'תפארת החיים', שזכה לקבל הדרכות אישיות ממרן זצ"ל בתחום החינוך, הן בהקשר לבחורי ישיבות והן בהקשר לתלמידות הסמינרים, כולל שאלות כיצד להחליט אם לקבל תלמידה או לא, ולמרבה הצער גם שאלות כיצד להחליט אם להרחיק תלמידים שסרחו חלילה, או לא.

הילד שבהם יקפוץ החוצה, על כל הכבוד וההערכה לראש הישיבה שלהם, שהם ידעו שהוא איש קדוש וגדול בתורה.

"באחת הפעמים, הפריעו הצעירים למהלך השיעור, והוקשה עליו מאוד אמירתו, הדברים חרגו מאוד מהרגיל. מרן זצ"ל סגר את הגמרא, חבש את מגבעתו ויצא מחדר השיעורים, משם פנה אל עבר הדלת האחריות של הישיבה, הדלת שהובילה לדרך עפר בין העצים שבמורד רחוב האדמו"ר מצאנו בואכה האדמו"ר מגור, מרן ז"ע הלך עד אמצע השטח, הבחורים שהיו מזועזעים, עמדו בחלון והסתכלו כשבלבם חרטה שאכלה בהם כהוגן, לפתע ראו את מרן נעמד על עמדו, מהרהר מעט וחוזר חזרה לישיבה, נכנס לשיעור וממשיך את השיעור מהמקום בו עצר..."

"מורי חמי למד את הסיפור, שמרן עשה חושבים שהקפדתו גדולה מדי, ויותר אין להקפיד, ובאותו רגע השתנה לחלוטין, לא ראו בו שום תחושה של כעס, להיפך, חזר לשלוותו הרגילה. 'כך' - היה מפטיר, 'צריכה להיות שליטתו של האדם על תחושותיו ומעשיו'."

"לימים, כשחמי זצ"ל, שהחל לכהן כר"מ בישיבת פיטסבורג באשדוד, היה נוהג בכבוד גדול כלפי תלמידיו, והשתדל לא להקפיד כמעט, כששאלוהו מאיפה הכוח הזה? תשובתו היתה: 'ככה נשמנו בחדר שיעורים של הרב שטיינמן'..."

"מרן זצ"ל היה מנהיג לכל דבר ועניין", אומר הרב צוקר בשיחה עם 'לקראת שבת'. "אבל אם יורשה לי, עלינו לזכור שרבי אהרן לייב היה בראש ובראשונה מחנך דגול, רוב שנותיו העמיד תלמידים, במסגרת ההנהגה שלו הוא היה מחנך את המחנכים. כשהיינו באים אליו לשאול אותו כיצד יש לנהוג, התשובות שלו לא היו נקודתיות, הוא לא התייחס רק לשאלה והשיב ב'כן' ו'לא'. הוא היה מרחיב בתשובה, מסביר את עצמו, נותן לנו הדרכה ומחנך אותנו, איך אנחנו צריכים לגשת כשאנו באים לחנך את התלמידים שלנו."

"אני באופן אישי לא זכיתי ללמוד אצלו, אבל מורי חמי, הרה"ג רבי יהודה לייבוביץ זצ"ל, כן זכה לכך. הוא למד בישיבת פוניבז' לצעירים, כשמרן הגראי"ל היה ראש הישיבה ומסר שם שיעורים."

"ידוע שמרן זצ"ל היה אומר למחנכים לא להעיר לתלמידים, אלא במקרים חריגים. הגישה שלו היתה כמה שפחות להעיר, ועוד נרחיב על כך בהמשך, אבל לפני כן אני רוצה לספר סיפור ששמעתי ממורי חמי."

"הם היו אז בחורים צעירים, בגיל 14 בערך, אומנם אחרי בר מצוה, עם כובע וחליפה, אבל עדיין ילדים... ישבו בשיעורו של מרן הגראי"ל, והיו כמה תלמידים שהפריעו. אנחנו היום לא מסוגלים לתפוס את זה בכלל, להפריע בשיעור של הרב שטיינמן? זה לא ייתכן! אבל ילדים זה ילדים, וכשהם יושבים בשיעור אצל ר"מ יום יום, מתישהו

"מרן זצ"ל אמר לי בסיטואציה כלשהי, שמחנך טוב צריך 80 אחוז לא לראות. כלומר, כשהתלמיד חורג מההתנהגות הרצויה, ב-80 אחוז מהפעמים, אנחנו צריכים להתעלם, לא להראות לו שראינו את זה.

"שאלתי את מרן זצ"ל, מה זאת אומרת לא לראות? הרי כן ראיתי! והוא השיב בפשטות 'אז אל תראה'. אני המשכתי לטעון, ואחרי שכן ראיתי מה עושים? אמר לי מרן 'אז תחשוב שלא ראית...!'

"בלב חרד ובאימה גדולה אמרתי למרן ראש הישיבה, 'אל יחר בעיני אדוני ואדברה אך הפעם, תורה היא וללמוד אני צריך ולכן אני שואל שוב... מילא כשהתלמיד לא ראה שאני ראיתי, אני יכול להתעלם, אבל כשהתלמיד כן ראה שראיתי, איך אני יכול לעשות את עצמי כאילו לא ראיתי??? הרי הוא יודע שראיתי, ואם לא אגיב בחומרה, אולי יש חשש שהוא יאמר 'מדשתקי רבנן שמע מינה דניחא להו'.

"אמר מרן זצ"ל, 'אל תהיו כאלו בעלי גאווה... אל תחשבו שאתם מנהלים את כל העולם'.

"ראה שהזדעזעתי מאוד, ואמר לי 'שב', עכשיו כבר ידעתי שאני עומד לקבל שיעור מפיו, והקשבתי ברוב קשה לכל מילה היוצאת מפיו, וכך אמר מרן ראש הישיבה:

"אוויר העולם מלא בחיידקים. אם אדם היה יודע כמה חיידקים הוא מכניס לפיו בכל נשימה שהוא נושם פנימה, הוא היה מת מבהלה... "אבל איך באמת מצליח האדם לשרוד את הכמויות האדירות הללו של החיידקים שתוקפים אותו מכל כיוון? הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו ברא לאדם מערכת חיסונית, שלומדת להכיר את האויבים הללו, ואחרי שנאבקה בהם פעם או פעמיים בעבר היא יודעת לזהות אותם ולחסל אותם בקלות, לפני שיספיקו לגרום לנזק כלשהו לאדם.

"לפעמים קורה שיש מצבור גדול של חיידקים או שמגיע חיידק חדש שאינו מוכר למערכת החיסונית, או אז האדם מרגיש לא טוב, הוא ניגש לרופא שמזהה את הבעיה ונותן לו אנטיביוטיקה שתסייע לו להתגבר על הפולש הזר והמאיים.

"אם יתרגל האדם מגיל צעיר לקבל אנטיביוטיקה נגד כל איום חיצוני שמגיע אליו, כשיגדל הוא יצטרך לקחת תרופות כנגד כל חיידק וחיידק. הוא יאלץ להתנייד כשמשאית של בית מרקחת צמודה אליו, כדי להכיל את כל הכדורים שיהיה עליו לבלוע.

"לכן, הדרך הנכונה היא לתת למערכת החיסונית להתמודד בכוחות עצמה עם האיזמים השונים, ורק כשרואים שהיא מסתבכת ונכשלת במשימה, צריכים לתת לה סיוע חיצוני בדמות אנטיביוטיקה וכדו'...".

"כחולי הגוף כך חולי הנפש", אמר מרן ראש הישיבה זצ"ל, "העולם הזה מלא בחיידקים ורעלים רוחניים. היצר הרע הוא ענק, כבד, מאיים ומפחיד. במיוחד כשהוא בא לתקוף בני נוער שעדיין לא עמידים מספיק בפני ההתקפות שלו. אבל הקב"ה ברא לכל אדם

"במשך השנים זכיתי להיכנס אל לשכת הגזית ולשמוע מפיו הדרכות רבות בענייני חינוך", מספר הגר"י צוקר. "בדרך כלל הייתי מגיע עם שאלה ספציפית כלשהי, על תלמידה שיש לנו התלבטות אם לקבל אותה לסמינר, או על בחור שיש לנו התלבטות אם להרחיק אותו מהישיבה וכדו'.

"אבל התשובות, כך היתה ההרגשה שקיבלנו, לא היו רק תשובות ספציפיות לאותה השאלה. מרן זצ"ל היה מנצל את ההזדמנויות הללו, כדי להחדיר בנו את ההסתכלות הנכונה על כל הנושא של החינוך, וכדי ללמד אותנו איך צריכים לגשת לעבודת הקודש הזאת, ומה צריכים להיות הקווים המנחים אותנו במהלכה.

"החלק הכי בולט בכל השיחות הללו שניהלנו עם מרן זצ"ל, היה החתירה שלו לנקודת האמת. הוא היה מומחה עולמי לזהות איפה האמת ואיפה חלילה נמצא משהו שאינו אמת, ובכל מקרה שבו דיברנו איתו על תלמידים בעייתיים, שאולי צריכים להרחיק או לנקוט בסנקציות כלפיהם וכדו', מה שהיה מעניין אותו יותר מכל, היה השאלה מה הם המניעים הנסתרים מהעין, כולל מעיניו של המחנך עצמו. האם הוא פועל פה למען כבוד שמים, או שהוא פועל למען כבוד המוסד שבראשו הוא עומד..."

"אחד התיעודים המוכרים ביותר של ראש הישיבה, הוא זה שבו הוא נראה זועק 'גאווה גאווה גאווה', כשמדברים אתו על אי הכנסת תלמידים למוסדות. טוענים בפניו טענות כאלו ואחרות, יש סיבות כביכול לא להכניס את התלמידים, אבל מה מסתתר מתחת לכל זה? כל מנהל מוסד שהיה נכנס אליו היה יודע שפה צריכים להציג את המצב לאשורו, ולהשתדל עד כמה שהדבר אפשרי להתנתק לחלוטין מכל מניע אישי, כשבאים לחרוץ גורלות של תלמידים.

"מספרים שפעם בא ראש כולל גדול יחד עם יהודי עשיר, שעמד להיכנס לעסקה שבה הוא תכנן להרוויח כ-30 מיליון דולרים. הם ביקשו את ברכתו של מרן זצ"ל, שאכן בירך את העשיר, אבל לא היתה זו ברכה שניתנה בהתלהבות מספקת לדעתם.

"אמר ראש הכולל למרן זצ"ל, שצריכים לתת לעשיר הזה ברכה יותר 'רצינית', כי הוא רוצה לתת פה חומש לצדקה! אם הוא ירוויח 30 מיליון דולרים, המשמעות היא שהוא יעניק שישה מיליוני דולרים לצדקה, צריכים לברך אותו שיצליח..."

"מרן בחריפותו ענה לו תשובה שהשאירה אותו עם פה פעור. 'כמדומני שהעשיר הזה מתעניין ב-24 מיליון דולרים שיישאר ברשותו, הרבה יותר ממה שהוא מתעניין בששת המיליונים שהוא מתכנן לתת לצדקה...!'. כאלו תשובות, קיבלו ממנו לא מעט מנהלי מוסדות, כששאלו אותו שאלות שונות".

"באחת הפעמים זכיתי לקבל ממרן זצ"ל הדרכה מאוד מאוד יסודית הנוגעת לתחום החינוך, והיא חשובה לא רק למנהלי מוסדות אלא לכל איש הוראה וגם לכל הורה, כי מי שיש לו ילדים צריך לשמוע את ההדרכה הזאת, ולהפנים את המסר היוצא ממנה, וכך היה המעשה..."

"אני זוכר, אחד הילדים הגיע באותו יום בצהריים הביתה והאמא קראה: 'מהר מהר, כבר הכנתי לך בגדים של שבת תלך לחתונה!' הילד שאל 'של מי החתונה?' האמא אומרת לו: 'של צלק'ה'. והילד שואל: 'למה שאני אלך?' והאמא אומרת לו: 'אני אומרת לך - לך', והוא הלך. כשהוא חזר שאלו אותו: 'נו מה היה?'

הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, במשא מופלא לזכרו של הגאון הגדול רבי בצלאל ז'ולטי זצוק"ל

"יְהִי ד' אֵת יוֹסֵף" (בראשית ל"ט, כ"א)

"התאספנו כאן לזכרו של אדם שהיה דמות פלא בחייו", סיפר מרן ראש הישיבה הגרב"מ אזרחי שליט"א, במשא התעוררות מיוחד בהיכלה של ישיבת 'יד אהרן', לרגל היארצייט של הגאון הגדול רבי בצלאל ז'ולטי זצוק"ל.

"במשפטים קצרים הייתי רוצה לבטא את מה שנשאר מזיכרוננו, שכדאי ללמוד מדמותו כדי ללמוד ממנה לחיים טובים ולשלום. אל תתפלאו שאני אומר לכם כי דמות פלא היתה דמותו של הגאון הגדול ר' בצלאל. אנחנו זוכרים אותו היטב."

"זכיתי להיות קרוב אליו. מזמן עמדי על דעתי כבר צלצלו באוזניים שלי השם שלו. קראו לו בשיבה שם חיבה, 'צלק'ה דער עילוי'. הוא היה אחד העילויים בשיבה, מהמפורסמים שבהם. "אני אומר תמיד לבחורים: אין אמא בישראל שאינה רוצה לראות את בניה גדלים אנשי שם, אין אמא בישראל שרוצה לראות כך את בניה שלא השתמשה בצלק'ה כמודל. עם השם שלו האכילו ילדים:

"תאכל טוב, תוכל להיות כמו צלק'ה'. כך אמרו אימהות לילדים קטנים. שמו לא פסק מלהצטלצל אצל כל יושבי שער. כשנכנסתי לישיבת חברון הייתי חודשיים אחרי בר מצווה, הוא כבר היה מאלה המפורסמים המבוגרים מבוגר בתואר.

"יש דין של הידור מצווה. זה קלי ואנווהו טלית נאה ספר תורה נאה. אני חושב שהוא חידש את העניין הזה של שטיקל תורה נאה. היה מוציא מתחת ידו כל דבר שהוא היה בנוי לתלפיות מן המסד עד טפחות. כשהייתי שומע ממנו איזה דבר תורה היית מרגיש שהוא בנוי לתלפיות. כל שאלה נאמרה במקום הנכון לאומרה ובמקום שהכי נח לשמוע אותה, היכן שהיא מצלצלת הכי טוב. והיסוד נלקח מהמקום ההוא דווקא משום שמשם אפשר יותר ויותר להצטעצע בו.

"הוא היה בונה מערכות של חידושי תורה בכל התורה כולה,

הדברים שלו כשהוא עוד היה צעיר לימים היו מודפסים במקומות היוקרתיים ביותר, והיו מחזרים אחריהם להדפיסם. הוא ידע ש'זה קלי ואנווהו' בשטיקל תורה חשוב לא פחות, מאשר ב'טלית נאה'. "כשהוא היה אומר את השטיקל תורה בהתלהבות שלו בסדר שלו, היה תמיד נראה הסדר אריח על גבי לבניה. היו אלו הכישרונות שלו, הקב"ה נתן לו כישרונות מיוחדים, אבל הוא לא הסתפק במה שהוא קיבל. הוא שכלל אותם.

"אני זוכר, אחד הילדים שלמד בישיבת חברון - משום מה הוא הגיע באותו יום בצהריים הביתה והאמא קראה: 'מהר מהר, כבר הכנתי לך בגדים של שבת תלך לחתונה'. והילד שאל 'של מי החתונה?' האמא אומרת לו, 'של צלק'ה!'. והילד שואל, 'למה שאני אלך?' והאמא אומרת לו: 'אני אומרת לך - לך!', והוא הלך.

"כשהוא חזר שאלו אותו מלמעלה - נו מה היה? הוא אומר, 'באתי לשם וראיתי את רבי בן ציון ידלר, המגיד של ירושלים, עומד על השולחן ואומר: א' י' א' י' אי איזה קידוש ד', איזה קידוש ד', התדעו מהו הקידוש ד'? הקב"ה בירך את אדון וכסלר, הוא הצליח בנכסיו

הדורות, בדורות של פעם מישהו היה אומר לידם דבר תורה היה אכפת להם. לא נשארו אדישים, אלא שמעו והגיבו, הם שואלים. ואם הם בכל זאת לא הבינו הם שאלו שוב, ואם הם חשבו שזה לא נכון הם צעקו שזה לא נכון - מתוך אכפתיות.

"מקפידים על יושר השכל, מקפידים על דרך שתהיה בתוואי, בדרך אבותינו, אנחנו לא יכולים לסלול דרכים. אנחנו הולכים בדרכים שסללו למעננו".

"לא באתי ללמד אתכם איך ללמוד, בשביל זה יש לכם ראשי ישיבה מהם אתם צריכים לשמוע איך ללמוד. אני רק בא לומר איך הם הרשמים שנשארו לי מדמות הענק שנקראת ר' בצלאל ז'ולטי. יש עוד צדדים - צדדי העשייה שלו, צדדי ההנהגה שלו וצדדי החסד שלו. אנחנו נמצאים בישיבה, בישיבה לומדים לבנות את הבניין העצמי בעזר ד' יתברך, אלא שיש לי על זה שאלה אחת קטנה, למה קוראים לזה סייעתא דשמיא? סייעתא הרי הפירוש שלו שזה עוזר, זה רק עזרה? הרי הוא מוליך אותנו? התשובה היא: אין לנו מושג כמה ערך יש לרצון.

"מישהו זכה ונהיה גאון כמו ר' בצלאל ז'ולטי זצ"ל, מה חלק הרצון בגדילה הזאת. לעומת כל החלקים האחרים כולל החלק שנקרא סייעתא דשמיא? אומרים לך כאן חז"ל שעיקר העבודה, ואתה צריך לדעת את זה, זאת עבודה קשה ומעייפת - זה הרצון, שקיעות.

"על הדברים האלו צריך לעורר בדורות האלה. לא רואים את זה הרבה. לשקוע בלימוד, הכוונה להיות כל כולך במטרה זאת, לעשות הכל רק כדי ללמוד, להתנגן ביחד עם הקושיא של רבי עקיבא אייגר, לחשוב עליו, לרצות שזה יהיה ברור וישר. ושתוכל גם להסביר אותו בבחירות לאחרים. החלק הזה הוא כל כך גדול, עד כי החלק האחר נקרא רק סייעתא דשמיא - זה הפשט.

"מי נתן לך את הראש, את השכל? מי הפנה אותך למקום תורה? מי נתן לך את כל האמצעים לגדול, אבל מי עושה מכל זה את הגדולה אין זאת אלא השאיפה! צריך לחשוב על זה: 'בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכים'..."

(מגזין 'במה' כסלו תשפ"ג)

והוא הלך והקדיש עשרת אלפים לירות לעילוי של הישיבות שנקרא צלק'ה!'. ואותה אמא אמרה: 'בשביל זה שלחתי אותך, כדי שתשמע את זה'."

"מה היה הסוד של הצמיחה והגדילה שלו? מה אנחנו צריכים ללמוד? כולם יודעים שצריך סייעתא דשמיא - בלי סייעתא דשמיא שום דבר לא זז. האם יש באיזשהו מקום כללים, מרשם, איך לקבל סייעתא דשמיא?

"אראה לכם שזה כתוב, 'בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכים אותו' - זוכה לסייעתא דשמיא. כתוב כאן שאם אתה רוצה למשוך אחרך את הדבר הזה שנקרא סייעתא דשמיא, מה אתה צריך לעשות? - לרצות.

"אבל לרצות, שהרצון הזה יתנקז לאיזו שאיפה, תדעו לכם שהאדם הזה 'רצה'. האדם הגדול הזה שנקרא רבי בצלאל הוא 'רצה', שאף ועמל, למד יומם ולילה, חשב יומם ולילה והעמיק יומם ולילה.

"כשהוא ראה איזה דבר טוב שמצא חן בעיניו, הוא מיד חשב איך הוא גם יכול להשיג את הדבר הזה, השאיפות הרוחניות שלו היו נמרצות ביותר".

"ראיתי איך הוא מתפלל בעודו בחור - איך שנכנסתי לישיבה שמעתי את השם הזה - ראיתי איך הוא מתפלל, הוא ישב במזרח - הבחורים המבוגרים והחשובים יודעי התורה והיראה היו יושבים במזרח, זה כנראה עוד מהזמן של הסבא מסלבודקא - איך שהוא היה מתפלל, לא סתם - ראו שהוא 'מתפלל'.

"אדם רוצה ושואף, כשאדם מקדיש את מה שיש לו ועובד עליהם, עמל רב בלימוד, זהו המתכון של האיש הזה, וזו היא זכותו שישמעו את זה בחורים נפלאים ויחקו את זה שגם יקבלו איזה חשק 'להיות', חשק אמיתי לצמוח להיות. קרוב לריבוננו של עולם, לגדול באמת.

"וזה החשוב ביותר, כשבחור מתמלא בחשק התורה, זה תוצאה מהתגשמות או בדרך להתגשמות של השאיפה הזאת של 'בדרך שאדם רוצה'. יושבים ולומדים מתוך חשק, בחום ואכפתיות - אכפתיות זה לא דבר של מה בכך. גם זה משהו שהתמעט במשך

האזינו לתוכנית 'הפוח בל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

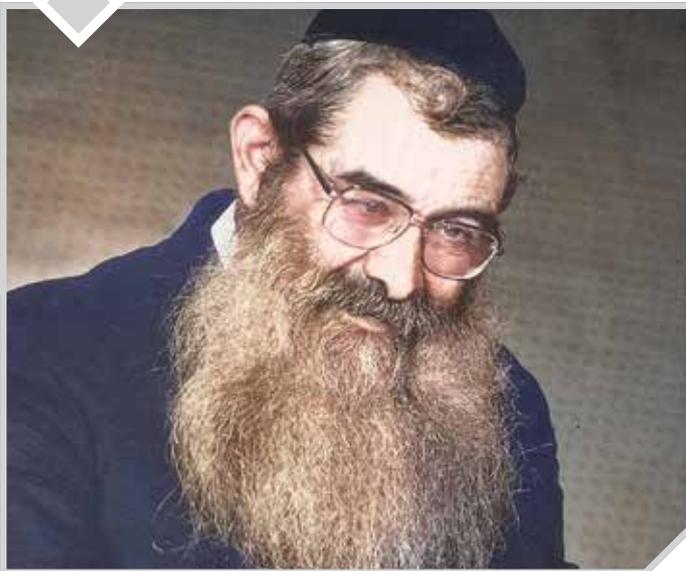
31 077-2222-666 שלוחה

"הרב מבריסק רעד בכל גופו, נכנס לביתו והחל ללכת הלוך וחזור בסערת רוחות. בעודו הולך בתוך הבית חזר הרב מבריסק על המעשה הזה ארבעים פעמים, כמו שהגמרא אומרת 'תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה'. ארבעים פעמים הוא חזר על אותו דבר וזה היה הלשון שלו, תוך כדי שהוא הלך הלוך וחזור..."

שיחה מיוחדת שמסר המשגיח הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל
בישיבת קמניץ, לפני כחצי יובל שנים

צוות 'לקראת שבת'

"לך נא ראה את שלום אחיך" (בראשית ל"ז, י"ד)

אחת מדמויות ההוד של עולם הישיבות, היתה דמותו של הגאון הצדיק רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דישיבת קמניץ, ואביו של הגאון רבי מיכל שטרן שליט"א, רב שכונת 'עזרת תורה' בירושלים. באחרונה התגלגל לידינו חומר שכתב אחד מתלמידי ישיבת קמניץ, לפני כ-25 שנה. התלמיד היה דבוק במשגיח הגה"צ זצ"ל, הקליט את השיחות ולאחר מכן תמלל אותן.

באחת השיחות, עוסק המשגיח זצ"ל בעניין של 'קיר נטוי', ומה שאמרו חז"ל שאסור לאדם להכניס את עצמו למקום סכנה כידוע, כי השטן מקטרג בשעת סכנה, וגם אם נעשה לאדם נס והוא ניצל מפני הסכנה, הרי מנקים לו מזכויותיו בעבור זה, ולכן יש להתרחק מקיר נטוי ולא לעבור תחתיו.

בדבריו מרחיב המשגיח זצ"ל את הנושא הזה של 'קיר נטוי', גם לעניינים רוחניים, ומעלה על נס את הצורך להתרחק מכל חשש של ניסיון, ולא להתגרות ביצר חלילה ולהביא את עצמו לידי ניסיון.

"זה היה לפני יותר מארבעים שנה", סיפר המשגיח באותה שיחה שכאמור נמסרה לפני כ-25 שנה. "באותה העת עוד התגוררתי בשכונת 'זכרון משה', ברחוב יצחק נחום לוי, היורד מרחוב דוד ילין, עד בית הכנסת של 'זכרון משה'.

"כשרציתי לצעוד מביתי לכיוון שכונת 'מאה שערים', היו לי שתי אופציות: יכולתי ללכת מסביב בדרך המלך ברחובות המרכזיים, אבל היתה לי גם אפשרות לקצר את דרכי על ידי הילוך בסמטאות, לעבור דרך רחוב שטראוס, לרחוב 'חיי אדם' ולהיכנס ל'מאה שערים'. כמובן שאם יש דרך קצרה, הלכתי בדרך הקצרה.

"באחת הפעמים, צעדו לפני ילד וילדה - מסתמא אח ואחות. הילד היה נראה לי ילד בגיל חמש והילדה היתה ילדה קטנה, אולי בת שלוש וחצי. האמא אמרה לילד 'שמור עליה, תפוס אותה ביד, כדי שהיא לא תברח חלילה לכביש'.

"כך צעדו האח והאחות יחד, ואני אחריהם במרחק של חמישה מטרים בערך. כשהם הגיעו לסוף רחוב ישעיהו והיו צריכים לעבור

לצד השני, הילד לקח את אחותו באלכסון ועשה איתה עיקוף, במקום לצעוד ישר.

"ואז שמעתי את הילדה: 'דוד'קה', היא אמרה לילד שלקח אותה, 'למה אנחנו הולכים מכאן? יכולנו ללכת ישר!'

"אמר לה הילד תשובה שנחרטה בי בעומק הלב. 'שמה יש את הבניין הזה', אמר והצביע על 'בית אדיסון' הידוע לשמצה, שסביבו התנהלו מערכות כבודות על קדושת ירושלים. 'יש שם תמונות לא יפות. אנחנו לא מתקרבים לבניין הזה! אנחנו מתרחקים ממנו!'

"עמדתי שם נפעם! אלו הם ילדי ירושלים הנודעים בחכמתם! זה ילד שההורים שלו חינכו אותו כראוי. אם יש מקום שהוא רחוק מתורה ויראת שמים, צריכים להתרחק ממנו! לא עוברים על ידו! ילד בגיל חמש, וכבר מוטבעת בו זהירות שלאחרים אין גם בגיל מבוגר הרבה יותר.

"איך אומר המדרש ב'ילקוט' על הפסוקים הראשונים של ספר התהילים? 'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב ליצים לא ישב'. יש כאן שלוש לשונות הלך, עמד, ישב. אומר ה'ילקוט': אם הלך סופו לעמוד, ואם עמד סופו לישב!

"אם אתה רוצה להיזהר ולהישמר שלא יהיה לך שייכות עם הרשעים, מראש אל תלך בדרכים ההן כי אם הולכים בדרך ההיא סופך לעמוד שם, ואם אתה עומד סופך לישב".

כשהרב מבריסק התלהב

"כשעמדתי שם, ברחוב שטראוס, נזכרתי בדבר נפלא. במשך יותר מ-12 שנים זכיתי להתפלל בליל שבת אצל הרב מבריסק זצ"ל, משנת תש"ז עד להסתלקותו בערב יום הכיפורים תש"כ. "פעם סיפר שם יהודי מראדין סיפור על החפץ חיים. גם אני שמעתי את הסיפור, אבל אני לא כל כך התרגשתי מהסיפור כמו הרב מבריסק. עליו, על הרב מבריסק, הסיפור הזה השפיע בצורה מיוחדת במינה.

"אותו יהודי סיפר שמרנא החפץ חיים בדרך כלל לא היה צריך לצעוד ברחובות ראדין כי הוא היה גר בחצר של הישיבה, אבל לפעמים היה צריך ללכת למקומות אחרים והוא היה צועד ברחובות העיריה.

"בראדין היתה גם כנסיה, בית יראתם של הנוצרים, אבל מרנא החפץ חיים זיע"א לא היה חושש לעבור על ידה, והיה הולך ברחוב הזה כדרכו בלי שום חשש.

"לימים, באו ה'מתחדשים' היהודים שהרגישו צורך להידמות לגויים ל"ע, והקימו לעצמם 'מועדון' שבו היו מתאספים כל הריקים והפוחזים רח"ל.

"מהיום שהוקם ה'מועדון' הזה, היה מרנא החפץ חיים מאריך את דרכו, אף שהיה צריך להקיף שלושה רחובות בשביל זה, ובלבד שלא לעבור על יד המועדון הזה של הריקים והפוחזים. עבור מרנא החפץ חיים לא היה זה עניין של מה בכך. זמנו היה יקר לו מאוד, הוא הרי מזכיר בעצמו שבכל דקה אפשר לומר 200 מילים של לימוד התורה, ולפי הגר"א ב'שנות אליהו' כל מילה היא מצוות עשה בפני עצמה, השקולה כנגד כל התרי"ג מצוות. למרות כל זאת, מרנא החפץ חיים היה מרחיק כמלוא עינו מאותו מועדון ועובר מסביב.

"כשהרב מבריסק שמע את הסיפור, הוא רעד בכל גופו, נכנס לביתו והחל ללכת הלך וחזור בסערת רוחות. בעודו הולך בתוך הבית חזר הרב מבריסק על המעשה הזה ארבעים פעמים, כמו שהגמרא אומרת 'תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה'. ארבעים פעמים הוא חזר על אותו דבר וזה היה הלשון שלו, תוך כדי שהוא הלך הלך וחזור: 'דער חפץ חיים, דער קלויסטער איז ער יא פאר ביי געגאנגען, און דער מועדון איז ער נישט פאר ביי געגאנגען! נאך א מאל: דער קלויסטער איז ער יא פאר ביי געגאנגען, און דער מועדון איז ער נישט פאר ביי געגאנגען' (בלשון הקודש): 'החפץ חיים, לפני הכנסייה הוא עבר, ולפני המועדון הוא לא עבר. פעם נוספת: לפני הכנסייה הוא עבר ולפני המועדון הוא לא עבר'.

"אתם יודעים ממה התפעל ה'בריקסר רב' כל כך? הרב מבריסק הבין שלמה החפץ חיים לא חשש לעבור על יד הכנסייה, כי היה ברור אצלו שאין לו שום שייכות איתה ועם מה שהיא מייצגת ולכן הוא לא חשש שהיא תשפיע עליו. עד כאן זה ברור ופשוט, אבל

הרב מבריסק התרגש נורא מזה שהחפץ חיים חשב על עצמו, שהוא עלול להיות מושפע מהמעבר על יד המועדון! הם הרי יהודים, אולי הם ישפיעו עליו לרעה...

"רבות! כמה פעמים אנחנו עוברים ליד כל מיני מקומות לא ראויים, ואנחנו אומרים לעצמנו שאין שום חשש, אנחנו לא נהיה מושפעים מזה בכלל... אחי ורעי... החפץ חיים, קודש הקודשים, אשר כל דבריו כלשכת הגזית, הוא חשש על עצמו, הוא פחד על הרוחניות שלו שלא תיפגע חלילה אם הוא יעבור ליד המועדון הזה... הדברים מסמרי שיער! אנה אנו באים? איך אנחנו יכולים להישאר שלווים כשיש לידנו 'קיר נטוי' ברוחניות, ואנחנו צועדים לצדו בשלוות נפש, בטוחים בעצמנו שאנחנו יותר חזקים מהחפץ חיים....

"האם גם אנחנו רועדים מפחד כשאנחנו עוברים ליד קיוסק שמוכרים בו דברים לא ראויים? האם גם אנחנו מקיפים את הדרך כדי לא לעבור ליד דוכנים למכירת עיתוני שחץ ותועבה? האם אנחנו מתרחקים מספיק ממקומות שיש בהם פרסומות שיהודי לא יכול לעמוד על ידן? מישהו מאתנו יכול לומר על עצמו שהוא מחוסן יותר ממרנא החפץ חיים זצוק"ל?

"הייתי באחרונה בחוץ לארץ, היה מאוד חם, חום נורא ואיום ורמת הצניעות ברחובות בהתאם. רח"ל. היו פעמים שרציתי להיכנס לקיוסק ולקנות דבר מה כדי לשתות, לאכול אכלנו פעמיים ביום, בבוקר ובערב, אבל לשתות במשך היום רציתי לקנות בקבוק סודה קר. אי אפשר להיכנס לשום קיוסק, מוכרים שם עיתונים, בליט ברירה נכנסתי למסעדות וקניתי סודה במחיר כפול ומכופל, ובלבד שלא אצטרך לעמוד בקיוסקים ובדוכנים הללו. זה ממש לעמוד מתחת לקיר נטוי ברוחניות, מי יכול לסמוך על עצמו ולומר שיש לו מספיק זכויות שהקיר הזה לא יפול עליו חלילה?..."

למלך על מקל

ראש ישיבת מיר, הגאון רבי חיים שמואלביץ היה אומר תמיד את הרעיון הבא: כתוב במדרש על הפסוק "וישב שלמה על כסא ה'" ששלמה המלך מלך על העליונים ועל התחתונים. חז"ל מבארים את זה שהוא ידע שיחות מלאכי השרת, והוא יכול היה לתת למלאכי השרת פקודות ולצוות עליהם מה לעשות. מלך על העליונים ועל התחתונים! מדריגה גדולה וחשובה שאי אפשר בכלל להבין אותה... אבל מקרה קרה? בא אשמדאי וזרק אותו כידוע, וכתוב בגמרא בסנהדרין דף כ', קודם הוא מלך על העליונים ועל התחתונים ואחר כך נהיה מצב שמלך רק על ישראל ובהמשך מלך שלמה רק על ירושלים, הגיע למצב שהוא מלך רק על ביתו ואחר כך היה מצב שמלך רק על מיטתו ולבסוף מלך שלמה רק על מקלו...

שואל רבי חיים שמואלביץ, מיט זיין גאונ'שער חאפ (עם התפיסה הגאונית שלו): מה זה נקרא "מלך על מקלו", איזו מן מלכות זאת, כל אחד שיש לו מקל הוא מלך על מקלו?

אלא מסביר רבי חיים, ששלמה המלך, החכם מכל אדם, ידע את הסוד הזה שאדם שמאבד את מעמדו עלול ליפול לתחתית השאול. צריכים לדעת, גם אם יש לך ירידה, זה לא אומר שאבדה התקווה.

השעה היתה קרובה לכניסת השבת. לפתע נדהמו בני המשפחה לראות את רבינו מתייצב בעצמו בחדרו של רבי ישראל גרוסמן בבית החולים. הוא ניגש היישר אל החולה, והודיע נחרצות: "הגעת אליכם במיוחד כדי שתבטיחו לי שלא תסירו את המכשיר, הלא זה פיקוח נפש!". רבי ישראל לא רצה להבטיח, הם התפלפלו ארוכות בהלכה, עד שרבינו הכריז שהוא נשאר במקום למשך כל השבת

מהליכותיו האציליות של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

"ויט אליו חסד" (בראשית ל"ט, כ"א)

מרגלא בפומיה נאמר (תהלים קיא. י) "ראשית חכמה יראת השם", ועמא דבר שיש למשיבים מושג שנקרא "שולחן ערוך החמישי", שצריך שתהיה למורה הוראה פקחות להבין את השאלה ואת השואל, אך לדידי - אמר, אין זה השו"ע החמישי כי אם הראשון. שכשבא לפנינו שואל צריך ראשית לדעת איך לפסוק "לו".

סיפר רבי יהושע אהרוני שפעם בעת רצון כשרבינו דיבר איתם בישיבה על שיקול הדעת שצריך להפעיל כשמתעוררת שאלה, הביא להם דוגמא מקרובת משפחה ישישה שלו שהיתה אוכלת בשבת בביתו ובערוב ימיה כמעט ולא הכניסה אוכל לפיה, אך בבוא ברכת המזון בירכה עם כולם, והתלבט האם להעיר לה או לא, וערך בפני התלמידים את הצדדים שהיו לנגד עיניו לכאן ולכאן ולסוף הכריע, לא לומר לה כלום, אך הם הרוויחו אז שגם למדו שיעור איך להפעיל שיקול הדעת.

עבד לעם השם

כשהיה רבינו יושב לאכול ארוחת בוקר או צהרים והגיע שואל, הפסיק באמצע הסעודה וניגש מיד לענות לו, וגם כשהפצירו בו לגמור קודם את סעודתו, לא הסכים בדרך כלל, כדי שהשואל לא יצטרך לחכות, רק אם ידע שזה לא דבר קצת המשיך בסעודתו. וסיפר בנו הגאון רבי מאיר שמחה שפעם כשהפסיק באמצע האוכל הסביר לו, שזה גם פרקטי, שכן אדרבה כשהשואל יודע שהפסיק באמצע סעודתו, לא ירחיב סתם בענינים אחרים וממילא ירויח מכך זמן יקר.

ומרגלא בפומיה שמי שיזכה להיות בעל הוראה שמשכימים לפתחו, צריך לדעת שכאשר בא שואל לשאול שאלה הלכתית, יש לראות שמעבר להלכה עצמה שאם היא ברורה ומוסכמת אין בה מקום לרגש, אך לאחר הפסק יש להיות בן אדם אנושי ולראות לעזור לשואל להסתדר עם זה. ויש כאן שתי נפקותות. ראשית, להשתדל לענות בהקדם, כי לפעמים השואל במצוקה ובושה ועלול שלא לחזור. וגם אם לא ניתן לענות מיד, לתת לו את ההרגשה הטובה ולומר לו את

הזמן שיוכל לבא בהקדם האפשרי. ומה שיותר חשוב, שאם הדבר אסור, מחובתו של מורה ההוראה לראות איך באמת לסדר את מצבו של השואל שלא יסתבך מכח איסור זה. ואמר שעם הזמן המורה הוראה רוכש נסיון בזה, אם זה בדברי חיזוק ועידוד כנים וגם בעצות פרקטיות.

מדותיו האציליות וטוב לבו לא הרשו לו לעמוד מנגד לבעיותיו של השואל אשר הפסק מנע הימנו את ההיתר שכל כך היה זקוק לו. הוא השקיע את כבירות גאונותו לא רק בעצם הפסק להלכה ולמעשה, אלא אף בנשיאה בעול דאגתו ומצוקתו של העומד מולו. אישיותו ומדותיו הגאוניים והאצילים לא זו בלבד שניבטו מתוך פסקיו, הם התמזגו בהם, משום שתמיד תמיד, מעולם ולעולם היה נתון לזולתו, ובכל דבר וענין, הן כראש ישיבה לתלמידיו, כמו כשפסק והורה לרבבות מבקשי פיהו, כחכם ופקח למודרכיו, כמו לצדיק ועושה חסד להמוני המוניו, כשהוציא מפיו את המילים, אך יש לי עצה בשבילך, לא היתה זאת תגובה או תשובה או הענות, מלים אלו פרצו מאליהן, מתוך תוכו של האיש שכל מה שיש בו, גאונותו וצדקותו ישרותו וטוב ליבו, הכל הכל היה ברגע זה נתון לעצתו של השואל.

אגב, רבינו לא אהב לענות שאלות ברחובה של עיר, כל שכן במקומות המולה כחתונות וכד' ולמרות שענה לרבבות שואליו להיכן שרק

הגיע, כשהיתה השאלה טעונה הכרע ושיקול דעת כל שהוא, השתדל להשתמשט וביקר להכנס לביתו.

מדוע הסיר את משקפיו לשאלת השואל

אירע פעם שנפל מוט של אתר בניה לתוך חצר ופגעה בתוך עינו של נער צעיר והוא נאלץ לעבור ניתוח לא פשוט בעיניו. לאחר מכן הוא קיבל סכום גדול כפיצוי על מה שנגרם לו, לאחר שקיבל את הכסף התעוררו אצלו אי אלו ספיקות בעניני ריבית והוא הלך לדון בענין עם כמה מגדולי הפוסקים. כשהגיע לרבינו נכנס איתו לעובי הקורה ופסק לו את פסקו.

לאחר מכן שאלו רבינו האם המדובר בו, וכששמע שכן התכופך והתבונן בתוך עינו ואף הוריד את משקפיו והביע התפעלותו מכך שהצליחו לאחות את הפגיעה, כך שכמעט לא ניכר כלום מהניתוח. כך לא הסתפק בפסיקת ההלכה, אלא השתתף באנושיות בפגיעה ובטראומה שהלה עבר.

נכנס אברך ושאל כדלהלן, הוא ספרדי שנישא לאשכנזיה, והנה לאחר נישואיהם בהיותם בני חו"ל לא היה להם היכן להיות בחג הפסח, והשיגו מידידים שנסעו לחו"ל, דירה נקיה עם מטבח כשר לפסח, ובתנאי שלא יבשלו בסיריהם קטניות, כך חזר הדבר על עצמו שלש שנים ועתה כבר שכרו בית שלהם ושאלתו היתה, האם יוכל לאכול קטניות השנה, היות ולא אכל שלש שנים. ענה לו רבינו שיוכל לאכול ואפילו בלי התרת נדרים, אולם, שאלו רבינו, מה אשתך אומרת, ונענה, היא היתה מעדיפה שבכלל לא נאכל קטניות. שאלו רבינו למה שלא תעשה איתה את החסד הזה שתרגיש טוב בזה שתמשיך בביתכם לנהוג כהרגלה, ותפס בזקנו ואמר, תסתכל עלי, אני כבר אדם מבוגר ומעולם לא אכלתי קטניות בפסח, האם לא הסתדרתי?!

פשר ההליכה הרגלית ל"בקר חולים"

הגאון רבי ישראל גרוסמן (ראש ישיבת פינסק קרלין) לקה בהתקף לב ואושפז בבית"ח "בקר חולים" לכמה ימים. בערב שבת הודיע לבניו שהוא מתכוון לנתק מעצמו את כל המכשירים לפני שבת, שכן על ידם נרשם כל הזמן במחשב סימנים ורישומים ועתה שהוא הולך ומבריא, ולדעתו אין לו צורך בהם עכשיו.

לא הועילו כל ההפצרות והתחנונים של כל הסובבים שחששו לבראותו. רבי ישראל היה נחוש לבצע את מחשבתו, וכל נסיונות השכנוע עלו בתוהו, עד שבסופו של דבר הוחלט להתקשר לבית רבינו. בנו הרה"ח רבי זלמן שוחח בטלפון עם רבינו והציג לפניו את הבעיה שהתעוררה. כשמוע רבינו את הדברים, צידד מיד כדעת בני המשפחה ופסק חד משמעית שבשום פנים ואופן אסור לו להתנתק מהמכשירים הרפואיים, בכך הסתיימה השיחה.

השעה היתה קרובה לכניסת השבת לפתע נדהמו בני המשפחה לראות את רבינו מתייצב בעצמו בחדרו של רבי ישראל בבית החולים. הוא ניגש היישר אל החולה והודיע נחרצות הגעתי אליכם במיוחד כדי שתבטיחו לי שלא תסירו את המכשיר, הלא זה פיקוח נפש!

רבי ישראל לא רצה להבטיח, הם התפלפלו ארוכות בהלכה, אך גם

עתה רבי ישראל לא השתכנע ועמד על דעתו, עד שרבינו הכריז שהוא נשאר במקום למשך כל השבת, רק אז נכנע רבי ישראל ונעתר לבקשתו.

בהזדמנויות שונות כששוחח רבי ישראל אודות מעשה זה ביקש להדגיש את גדולת נפשו המופלאה של ידיו הנערץ, והיה מוסיף בהתפעלות: לבי אומר לי שעקב השעה המאוחרת לפני כניסת השבת, עשה רבינו רגלית את כל הדרך הארוכה לאדם בגילו מביתו שבשכונת "שערי חסד" עד ל"ביקור חולים" שבמרכז העיר, וגם לאחר שנפרד ממני צעד בחזרה ברגל את כל הדרך על לביתו.

להקדים את הדואר

לפעמים כשקיבל שאלה וסבור היה שכדאי הדבר שהשואל יקבל את התשובה במהירות גדולה יותר ממהירות הדואר, דאג לטרוח וליצור איתו קשר או לטרוח פיזית ולחפש מאן דהוא בישיבה או בשכונה שיעביר את מכתבו בהקדם האפשרי לשואל. כך לא נדיר היה לבאי ביתו לשומעו עושה חשבונות וביורורים, איך יעביר את התשובה בהקדם, באמרו, אולי אעביר לפלוני שנוסע למקום לפלוני ויפגוש לפלוני שיעביר לו.

היה פעם שהתגלתה איזו בעיה בס"ת ורבינו הגה לה פתרון, השאלה נשאלה ביום רביעי בלילה ובלילה הגה את הרעיון ובחמישי בבוקר, מוקדם יחסית, התקשר לאותו סופר עם פתרונו ונימק למה הוא מתקשר מוקדם ולא יותר מאוחר, כדי שיספיק הסופר לתקן באותו יום ויוכלו לקרוא בספר תורה הזה לשבת.

כבר הוריתי היום די!

הוראת הוראה היתה אצלו בכובד ראש ואחריות כזו, אברך סיפר שהגיע לרבינו בצאתו מהישיבה וביקש לשאול שאלה ואמר בדבריו שזו שאלה שנוגעת לדיני נפשו. כששמע רבינו כך, אמר לו, א"כ המקום לשאלה זו אינו ברחוב, ועלה איתו חזרה לחדרו, שם הוריד את הכובע, שם ידו על מצחו לשמוע היטב את השאלה.

מהאי טעמא לא אהב ששואלים באים עם כמה שאלות. הוי מעשה באברך שהתלווה אליו לרכב בדרכו מברית לבית וגן בדרכו לישיבה ושאל שאלה הלכתית ורבינו ענה, ואז שאל בענין נוסף ורבינו ענה, וכשהתחיל עם השאלה השלישית, לא הסכים רבינו לענות, באמרו: מה היית עושה אם רבי שלמה זלמן לא היה כאן? כך מספר גם רבי יעקב וינגולד: הייתי איתו פעם בשמחת נישואין ולפני החופה התקבצו סביבו אברכים ות"ח רבים, ובזה אחר זה שאלו שאלות בהלכות שונות וסוגיות, אחרי זמן מה אמר לשואלים נוספים באותו מעמד, בענוות חן ויראת הוראה בסיטונאות. די, מספיק כבר הוריתי היום, (ולפעמים אמר ברמז, מחר יש גם יום, כאומר תוכל לבא מחר לשאול עוד) ונמנע מלהשיב בשאלות הלכתיות.

כידוע סלד מזה שמביטים עליו בעשרה עינים ועושים תילי תילים של הנהגות מכל דרכיו. בשבת שבע ברכות לנישואי הג"ר ישראל בירנצוויג חתן אחותו הצעירה מרת שרה הינדא פראג, ישב רבינו בחוג המשפחות והרגיש כמובן נינוח כבביתו. בסעודות השבת ישבו

בשבת הראשונה שבה התקיימו התפילות בבית הכנסת ציפתה לי הפתעה: השכן המתגרה פנה אלי, וסיפר כי בעוד מספר שבועות הוא חוגג בר מצוה לבנו, והוא מבקש לערוך את בר המצוה בבית הכנסת החדש. הסכמתי מיד: "בוודאי, מה השאלה?". האיש נראה מופתע: "אינך יודע מי אני? אני השכן שכולם כועסים עליו ומוחים כנגדו... האם אתה מוכן למרות זאת לערוך את בר המצוה של הבן שלי בבית הכנסת שלך?"

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל: כיצד מדברים עם יהודי?

"ויאמר את אחי אנכי מבקש" (בראשית ל"ז, ט"ז)

לפני כארבעים וחמש שנה התגוררתי בסביבה חילונית. אמנם היו מעט שומרי מצוות שהתגוררו במקום, ואף היתה בסביבה ישיבה, אך מרבית התושבים היו חילונים. מול הישיבה גר יהודי מחלל שבת שאימץ לו מנהג מקומם - הוא היה נוהג להדליק את הרמקולים בשבת בווליום הגבוה ביותר. הבחורים התקשו להבליג על ההתגרות. הם נהגו למחות בו בצורה חריפה, והיו מהם שאף כינו אותו בכינוי גנאי.

באחד הימים ניגשו אלי מספר בחורים, וביקשו שאצטרף למאבק כנגד מחלל השבת. שאלתי אותם: "האם מישהו מכנס ניסה לדבר איתו בנעימות? מלבד זאת, האם אתם יודעים שמדובר ביהודי ניצול שואה? אינכם יכולים לשער מה הוא עבר בחייו!".

חשתי שלא קיימו כראוי את מצוות תוכחה, והודעתי באופן חד משמעי שאינני מוכן להצטרף למאבק.

חלף זמן מה, והנה זיכה אותי הקב"ה להקים בית כנסת מול ביתו של ניצול השואה. יהודי בעל חסד תרם מרתף, ונתן לי סכום כסף נוסף להשקעה, ובחסידי שמים בית הכנסת קם על תילו. בשבת הראשונה שבה התקיימו התפילות בבית הכנסת ציפתה לי הפתעה בלתי נעימה כלל - השכן המתגרה פנה אלי לאחר התפילה, וסיפר כי בעוד מספר שבועות הוא חוגג בר מצוה לבנו. ומאחר שאין בסביבה אף בית כנסת קרוב, הוא מבקש לערוך את בר המצוה בבית הכנסת החדש.

הסכמתי מיד: "בוודאי, מה השאלה?"

האיש נראה מופתע: "אינך יודע מי אני? אני השכן שכל בחורי הישיבה כועסים עליו ומוחים כנגדו... האם אתה מוכן למרות זאת לערוך את בר המצוה של הבן שלי בבית הכנסת שלך?"

סיפרתי לו שאני דוקא הוכחתי אותם על האופן בו התייחסו אליו, ואף סירבתי להצטרף למאבק כנגדו. "אינני רואה כל מניעה לערוך את בר המצוה של בנך בבית הכנסת. אך בכל אופן יש לי עצה עבורך. מאחר שאינך יודע כיצד בית הכנסת נראה מבפנים, כדאי

שתנצל את השבתות הספורות שנתרו עד בר המצוה כדי לבוא לבית הכנסת. וכך בשבת בר המצוה כבר תכיר את הליכות בית הכנסת".

הרעיון מצא חן בעיני האיש, והוא החל לפקוד את בית הכנסת מדי שבת...

לקראת שבת בר המצוה קניתי עוגות ושתיה לכבוד העלייה לתורה. בקידוש שנערך לאחר התפילה נשאתי דרשה שרוממה את האיש וכיבדה אותו. והנה לא יאומן כי יסופר. אותו אדם חילוני, שהיה מדליק את הקולות בשבתות כדי להכעיס, החל עם הזמן לבוא לבית הכנסת בקביעות בשבתות ובימות החול. ועם הזמן הפך לשומר שבת, וחזר בתשובה שלימה.

איננו יודעים מהו יהודי. איננו יודעים איזה שינוי הוא מסוגל ליישם בחייו, אם רק יודעים לדבר אליו בכבוד הראוי ובאופן הנוגע בנשמתו ומדליק בה את הזיק הרוחני.

אהבה שחוללה מהפך

מעשה בבני עיריה שביקשו למנות עליהם רב חדש, לאחר שרבים הקודם הסתלק לבית עולמו. המועמד המתאים היה תלמיד חכם

גדול, אולם בד בבד היה אדם שעמד על דעתו בתוקף ובאופן נחרץ.

באותה עיירה התגורר מלשין יהודי, שכולם רעדו מפניו וידעו כי אין להתגרות בו בשום פנים ואופן. אנשי העיירה חששו שכאשר אי מי יבוא להתלונן על המלשין, הרב התקיף לא ישתוק, ויזמן אותו לדין תורה, ומכאן קצרה הדרך להמיט עליהם שואה. אך לאחר מחשבה רבה הם מצאו פתרון שהניח את דעתם.

בעצה אחת הם החליטו למנות לרב החדש גבאי מסור, שלא יכניס איש אל בית הרב מבלי לוודא שלא בא במטרה להתלונן על המלשין.

במשך שנתיים הכל התנהל כשורה. אנשי העיירה הפנימו שאם יש למי מהם תלונות על המלשין, בית הרב סגור בפניו. וכך הם נהנו מכל העולמות. מחד גיסא זכו לחסות בצל כנפיו של הרב הגדול, ומאידך גיסא לא הסתבכו עם המלשין שפגיעתו רעה.

באחד הימים לפנות בוקר הופיע בעיירה יהודי כפרי שהציע ביצים למכירה. בדרך מקרה עבר המלשין במקום ושאל למחיר הביצים. כאשר הכפרי השיב כי המחיר הוא עשרים אגורות לביצה, הגיב המלשין בבטחון השמור לאנשים היודעים כי איש לא יעז להמרות את פיהם, שהוא מוכן לשלם רק חמש אגורות בלבד לביצה.

מוכר הביצים, שלא הכיר את האיש שלפניו, הגיב ברוגזה: "מה פתאום חמש? האם אני עובד חנם אין כסף? אתה עושה ממני צחוק?"

לשמע הדברים החריפים שהוטחו בו, התרתח המלשין, אחז בחזקה בסלסלת הביצים, הפך אותה על פיה ועשה מכל הביצים חביתה אחת גדולה... הכפרי התבונן כאינו מאמין בשלולית הביצים שהצטברה לרגליו, וכעס איום ונורא מילא אותו. בלי אומר ודברים החל לרוץ לעבר בית הרב.

מאחר שהיתה זו שעת בוקר מוקדמת, הגבאי המסור עדיין לא עמד על משמרתו בפתח בית הרב. הכפרי נקש על הדלת, נכנס פנימה, פנה אל הרב שישב ולמד, וסיפר לו את השתלשלות הארועים. הרב מיהר להזעיק את הגבאי והורה לו ללכת ולזמן את המלשין. בתחילה נרתע הגבאי מהמשימה, אך לא עמדה בפניו כל ברירה אחרת, הרי הוא לא יסרב לרב.

בלית ברירה הלך הגבאי אל ביתו של המלשין, נקש בדלת, ומסר את הודעת הרב. אך המלשין קיבל אותו בבוז ובלעג: "לא מצאתי לך אדם אחר שילך לרב מלבדי?"

כשהגבאי שב אל הרב ודיווח על תגובת המלשין, הוא קיבל הוראה נחרצת ללכת לקרוא לו בשנית. אולם בפעם הזו לא הסתפק המלשין במילים, אלא סטר בחזקה על לחיו של הגבאי. כששמע זאת הרב הוא הורה לגבאי ללכת אל המלשין ולקרוא לו בשלישית. הפעם פעל המלשין באלימות יתירה והעיף את הגבאי מכל המדרגות. כשראה הרב כי המלשין אינו סר להוראותיו הוא שחרר מהשליחות את הגבאי המכה והחבול.

מדי שבת נהג המלשין להגיע לבית הכנסת ולתבוע שיכבדו אותו

בעליה חשובה. המתפללים שחששו ממנו נענו לבקשתו. אולם בשבת שלאחר המאורע, כאשר כיבדו את המלשין בעליה לתורה, דפק הרב על הבימה והכריז בפני המתפללים, שאין להעלות את המלשין לתורה, משום שאינו מציית לדברי הרב.

דממה נפלה בבית הכנסת. המלשין קמץ את ידו לאגרוף, קיפל את טליתו ויצא מבית הכנסת כשהוא מסנן משפט שהחריד את לב קהל המתפללים: "אתם עוד תשמעו ממני!"

ביום שני בבוקר נסע הרב בלויט שנים מתלמידיו לשמש כסנדק בברית. הם נסעו על גבי עגלה רעועה שהיתה רתומה לשני סוסים זקנים. לפתע נפלה על התלמידים חרדה גדולה: מרחוק הם הבחינו בעגלתו של המלשין הדוהרת אחריהם בשעטה. מבט קצר בשני הסוסים האבירים הרתומים לעגלה, הבהיר להם כי בעוד דקות הם יהיו שבויים בידו של המלשין. ומי יודע מה יעולל להם כשהם לבדם על אם הדרך הרחוק ממקום ישוב...

כעבור דקות ספורות התממשו הפחדים. המלשין עקף את עגלתו וחסם את הדרך. הוא ירד מעגלתו, ולמרבית הפלא נפל לרגלי הרב ופרץ בבכי: "אנא, כבוד הרב, סלח לי, מחל לי, לא ידעתי את גדלותך!"

לאחר דקות ארוכות של בכי ובקשת סליחה מעומק הלב, קם המלשין מקומו, נפנף בידיו באיום לעבר התלמידים ואמר להם: "אלמלא הייתם עם הרב, הייתי מפצח את עצמותיכם! יש לכם מזל גדול שאתם נמצאים במחיצתו, רק בזכותו נחלצתם מידי!"

לאחר שהמלשין עזב את המקום, נשמו התלמידים לרווחה וביקשו מרובם שיסביר להם את פשר הארוע המוזר.

הרב נענה לבקשתם והבהיר להם את פשר הדברים: "כאשר ראיתי את המלשין יוצא מבית הכנסת בשבת, התחלתי לחקור את ההיסטוריה שלו. וגיליתי שבגיל שנתיים הוא התייתם מאביו ומאמו. הוא לא התקבל אפילו ללימודים בחיידר, משום שלא היה אף אחד שישלם עבורו את שכר הלימוד. מילדותו הוא מסתובב ברחובות ומתרוועע בחברת ילדי הגויים, מבלי שאיש ירחם עליו ויכניסו לביתו. פלא שלמד ממעשיהם ונעשה חבר שלהם!?"

כששמעתי את כל זאת, התמלאתי עליו ברחמים גדולים. הרי הוא יתום מסכן. לבי נקרע מרחמים על יהודי שהדרדר עד כדי כך והפך למלשין נתעב. מיד נכנסה בלבי אהבה גדולה כלפיו, ומאחר ש'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', גם הוא התחיל ממילא לאהוב אותי. ומאחר שהתחיל לאהוב אותי, הוא הבין כמה חטא כשסירב לבוא אלי, ולפיכך הוא מיהר לבוא ולבקש את סליחתי. לעומת זאת, אתם המשכתם לשנוא אותו כמקודם, ולכן הוא איים שישבור את עצמותיכם, והכריז שרק בזכותי הוא אינו נוגע בכם לרעה."

ממעשה זה למדתי, שהדרך לדבר עם יהודים היא באהבה עצומה הנובעת מתוך הלב. כשאתה אוהב אותם, אתה מבין אותם, ומשום כך הם מבינים אותך. וכך אף אחד אינו מתריס נגדך, ואף אחד אינו כועס עליך.

(מתוך הספר אריה שאג)

רבי שלמה בלוך שלל מכל וכל את השמועה שה"חפץ חיים" עשה סעודה בהגיעו לגיל שבעים, ואמר כי זהו שקר גמור, שכן זו לא היתה דרך עבודתו של ה"חפץ חיים" ולא דרכה של היהדות. כששאלוהו האם שמע אי פעם מפי ה"חפץ חיים" על גילו, ענה שה"חפץ חיים" היה מקפיד מאד שלא לדבר על כך כלל

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על מהו הבטחון וההשתדלות המותרת ופנינים לפרשת השבוע

"כִּי אִם זְכַרְתִּי אֶתְךָ כְּאִשֶּׁר יֵיטֵב לְךָ

וְעִשִּׂיתָ נָא עִמָּדֵי חֶסֶד וְהִזְכַּרְתִּי אֶל פְּרִיעָה" (בראשית מ', י"ד)

אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו - זה יוסף, ולא פנה אל הרבים, על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי נתווסף לו שתי נשים (בראשית רבה פרשה פ)

לכאורה קיימת סתירה בין תחילת המדרש לסופו, בתחילה נאמר שבעל הבטחון האמיתי הוא יוסף, ובסופו מובא שיוסף נענש על בקשתו משר המשקים בשתי שנים נוספות. נשאלת השאלה: האם יוסף הינו בעל בטחון אמיתי או לא?!

ה"מגיד מדובנא" כותב (משלי יעקב וישב נט) שהקב"ה טבע בעולמו שהאדם יצטרך לעשות השתדלות מסוימת על מנת להגיע להשגים בכל תחום, אולם לא כל השתדלות הינה מותרת.

משל למה הדבר דומה?

שר גדול העניק במתנה למקורבו עיירה קטנה מתוך מכלול העירות שהיו בסמוכותו, ואת מיסיה היה אותו מקורב משלשל לכיסו, בפקודת השר.

באחד הימים החליט השר להעניק לאחד מנתיניו הרבים זכות ישיבה ללא מס בכל הערים הרבות שתחת שליטתו, הלך הלה, בדק ובחן את הערים השונות, ולבסוף בחר להתיישב לו בדיוק באותה עיירה שניתנה במתנה לאחד ממקורבי השר.

חלפו ימים, האיש ישב בשלווה ובנחת במקומו החדש, והנה הגיעו גובי המס לגבות ממנו את חובו, בביטחון שלף האיש מכיסו את אישור השר הפוטר אותו ממס וסירב לשלם. אך הממונה במקום אמר לו: הסכלת לבחור, ויכול היית לשבת בכל מקום אחר באחוזות השר ולא לשלם כל חיך מיסים, מדוע אפוא בחרת דוקא במקום שכבר איננו נתון ברשותו של השר הגדול, כי אם נתון לי כמתנה למשך כל חיי?!

אדם אינו יכול להימלט מן ההשתדלות - מבאר המגיד - אך יכול הוא לבחור באמצעים שונים לעשות זאת.

אם בטחונו בבוראו שלם, הוא בוחר לעשות את השתדלותו דרך אלו שעומדים תחת רצון הבורא וכפופים להוראותיו, והם דרכי הטבע ובעלי החיים. אולם אם בטחונו אינו מושלם, הוא עושה את דרכי

ההשתדלות עם בני אדם, בעלי בחירה חופשית, אשר אינם מקיימים את רצון ה', ואז נראה, כביכול, שכאשר הצליח להשיג את מבוקשו באה הצלחתו מכוחם, חלילה, ולא ישירות מן הבורא.

זו היתה הטענה אל יוסף: אמנם מותר היה לו לעשות השתדלות, אולם מדוע פנה אל בני אדם, אשר כאשר הם עוזרים, ניתן לתלות את ההצלחה בהם?!

ה"חזון איש" כותב ב"אמונה ובטחון": "אם כי עקרי הבטחון מחובת הלב, ומסתעפים ממנו מצוות מעשיות, כחובה של מניעה מפעולות נגד חברו, יש בזה גם גדרים ופעולות של השתדלות המותרת, ולפעמים הביטחון מתנגד להשתדלות... והנה נתחייבנו לדון במחשבתנו כל פעולה ופעולה טרם עשייתה, אם היא מסכמת עם מדת הביטחון. וחז"ל אמרו במדרש רבה מקץ, כי השתדלותו של יוסף הצדיק לבקש משר המשקים 'והזכרתי', היתה כולזול במידת הבטחון...".

את הסתירה בדברי המדרש המתייחס בתחילתו אל יוסף כבעל בטחון, מיישב ה"חזון איש" באמרו שיוסף ידע כי אין הצלתו תלויה בהשתדלות, אלא הכל מיד ה'. אבל היות וידע כי חובת השתדלות מוטלת על האדם, ואין לו לסמוך על נס, הוא חייב את עצמו לבקש משר המשקים את בקשתו.

ועבודה זרה ה' ע"א) אבל מה אנו ומה חיינו ומה מעשינו ומה צדקותינו?!"

כמו כן - ממשיך הכותב בספר "הצדיק רבי שלמה" - הורה ה"חפץ חיים" להימנע מפרסום גדול על טובותיו המרובות של הקב"ה, וכך הורה לעשיר אחד, שהזדמן להתארח בביתו, והבחין כי הלה ערך סעודה גדולה, שבה התבטא כי ה' ברכו בכל טוב, ומאומה לא חסר לו.

אם רוצה אתה להודות להקב"ה - אמר לו ה"חפץ חיים" - עליך להודות לו בינך לבין עצמך ולא באזני אחרים.

ואכן, לא חלפו ימים רבים, ובאו חיילים ובזזו את כל רכושו, כשבמנוסתו הוא נוטל מספר שטרות חסרות ערך.

שכן כך כותב בעל ספר החסידים (סימן תקל) וז"ל: "ויש בעבור דברי פה בגאות, שנאמר ה' מוריש ומעשיר, וכתוב 'אל תרבו תדברו גבוהה יצא עתק מפיכם'".

כגודל התפילה כך גודל הישועה

יהודי בא לרבו ושפך לפניו את לבו - כל השנה פרנסתו דחוקה ביותר, אולם עתה הגיעה בתו לפירקה ולרש אין כל. השדכנים רוצים לשמע ממנו על התחייבות כלשהי, והוא אינו יודע לשית עצות בנפשו. איר יכול הוא להתחייב על הוצאה נוספת, כבדה כל כך, מתוך ארנקו הריק.

יעץ לו הרב ללכת ולהתפלל בכותל המערבי. אין ספק כי תפלה במקום שמעולם לא זזה שכינה ממנו, תועיל לו.

קיבל היהודי את הדברים ומיהר להגיע לכותל. שם נעמד להתפלל בדביקות ובהשתפכות הנפש. הוא הרטיב את ספר התהלים בדמעות רותחות, ובמשך שעה ארוכה עמד והתחנן אל הקב"ה שיושיעו מצרותיו.

בדבקתו לא הבחין באדם העומד מאחוריו ואינו מסיר את מבטו ממנו, כשמרגע לרגע הולכת וגוברת התרגשותו מתפילתו ובכיו קורע הלב של האיש שלפניו.

כשסיים האיש את תפילתו ופסע לאחוריו, נגש אליו, טפח קלות על שכמו, ובקש לדעת על מה ולמה הוא בוכה כל כך. סיפר לו הלה את כל צרותיו, ותאר את חסרון הכיס הגדול שעמו מתמודד הוא תמיד, וכעת רק גדל.

שמע בן שיחו את הבעיה, שלף מכיסו פנקס המחאות ורשם לו סכום גדול ביותר, המכסה את כל הוצאות החתונה, ומותר לו בשפע גם עבור שאר ההוצאות. הודה לו המקבל על טוב לבו, ומיד הפך פניו להודות ולהלל לה' יתברך שהושיעו במהירות גדולה כל כך כשחזר לרבו וסיפר על קורותיו בהתרגשות גדולה, נכח בין השומעים גם חברו, בעל מצב דומה. הלה הפך במחשבתו והחליט לעשות גם הוא כמעשה חברו - ילך לכותל, יתפלל בכל כוחו, ומי יודע, אולי גם הוא יזכה שעשיר גדול יעמוד לצידו, ויטפח על שכמו, וירשם לו צ'ק מכובד?...

הוא הגיע לכותל, עמד ליד האבנים, התפלל, ובכל רגע חשב - אולי עכשיו יטפח מישהו? אולי עכשיו יגש אלי אדם?

ופתאים זה קרה. מיודענו לא האמין שהדבר אכן קורה לו, אולם מאן

ואם כך - מדוע נחשב לו הדבר כחטא? הלא השתדלותו היתה מוכרחת, והזדמנות פז נקרתה לפניו עם התרקמות הקשר עם שר המשקים?

על כך ממשיך ה"חזון איש" ומבאר: "לפי תכונת הרהבים, אין בטבעו ליזכור ולהיטיב, אין ראוי המעשה הזה רק מתוך יאוש".

הרהבים, שהם השרים השחצנים, אינם מקור מתאים לבקשתו מעין אלו... לא איכפת להם מאיש, שקועים הם כל כולם במרדף אחר יוקרתם ואחר כבודם, מבלי שיתנו דעתם אל האנשים שמסביבם, כפי שהעולם נוהג לומר: לפני בחירות, הקירות (מודעות התלויות על הקירות) מדברים אל העם, לאחר הבחינות, העם מדבר אל ה"קירות"...

כדי להשיג פרנסה מוטלת על האדם חובת השתדלות, אך זו צריכה לבוא לידי ביטוח אך ורק בביצוע מעשים הגיוניים עבור השגת הפרנסה, ולא בפעולות הנעשות לאחר יאוש מוחלט. לדוגמא: יציאה לעבודה נחשבת להשתדלות הגיונית וסבירה, ולעומת זאת קניית כרטיסי הגרלה, אשר סיכויי הזכייה בהם אפסיים, אינה נחשבת כמעשה השתדלות מתקבל על הדעת.

משום כך נתבע יוסף על כך שפנה אל שר המשקים בבקשת עזרה, אילו היה פונה לאדם רגיל, היתה זו השתדלות הגיונית, אולם פניה אל שר הרי היא בגדר של מעשה יאוש. "אין לבוטח לעשות כמו אלה", מסיים ה"חזון איש", "ואין פעולה זו מפעולות החובה, ויש במעשה זה, כעין זרית אבק על זוהר האמונה והבטחון, ואחרי שאינה חובה, היא אסורה! וכוונת חז"ל היא על הפעולה, ולא על מידת הבטחון של יוסף, חלילה!"

ההשקפה היהודית על חגיגות ימי הולדת

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הַלְּדָתָא אֶת פְּרַעְיָה וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ" (בראשית מ', כ')

יום הולדתו של פרעה הינו המקור היחיד בתורה לחגיגות ימי הולדת... ולא מצאנו על פי השקפת היהדות שום שמחה מיוחדת ביום הולדתו של אדם.

בספר "הצדיק הרב שלמה" אודות רבי שלמה בלוך, מתלמידי ה"חפץ חיים", מסופר כי רבי שלמה שלל מכל וכל את השמועה שה"חפץ חיים" עשה סעודה בהגיעו לגיל שבעים, ואחר כי זהו שקר גמור, שכן זו לא היתה דרך עבודתו של ה"חפץ חיים" ולא דרכה של היהדות.

כששאלוהו האם שמע אי פעם מפי ה"חפץ חיים" על גילו, ענה שה"חפץ חיים" היה מקפיד מאד שלא לדבר על כך כלל.

בעל ה"אדרת" כותב הקשר לכך: "אכן בכל לבי כעסתי על המברכים, שברכוני ליום הולדתי לשמחני בו. ומרגל בפי מעודי, שלא מצאנו שמחת יום הולדת בספרינו הקדושים רק בלידת פרעה בלבד, ודבר זה אינו לרוח עם קדוש המקובל אצלנו. והרי נוח לו שלא נברא משנברא, ואם כן למה שנשמח ביום הולדתנו, בטרם ידענו שהועלנו בבריאנו?"

ולאחר מכן הוסיף: "רק צדיקים יכולים לשמוח כדבר התוספות

מרן קם ממקומו בחיל וברעדה, ומיד שאל "איפה הפראק החדש?". הביאו לו פראק חדש שזאת הפעם הראשונה שהוא לבש אותו, כדי לברך 'שהחיינו' גם על הבגד החדש וגם על הספר החדש. הוא בירך בכזאת כוונה, פניו נהרו משמחה, דמעות התגלגלו על לחייו

הרב אהרן רוזנטל, הבעלים של דפוס 'אמונה וחסד' והמדפיס של ספרי 'דרשו', מספר על הספרים הקדושים שמודפסים אצלו ועל ההתרגשות הגדולה של מחבריהם

משה הומינר

כשהתחלתי לכתוב את הכתבה והראיון, לא האמנתי איזו התרגשות ואיזה סיפורים יהיו לי, אבל זה חלק מעבודתי ובסה"כ היה בכוונתי כחלק מהסיקור של הפעילות של 'דרשו', לספר מה שקורה מאחרי הקלעים, ואז הופתעתי מהסיפורים.

הזמנתי את עצמי לשיחה עם הרב אהרן רוזנטל, מנהל בית הדפוס 'אמונה וחסד' בירושלים, אשר מדפיס רבים מספרי 'דרשו' ובכללם גם את 'משנה ברורה' במהדורת 'דרשו'.

מדובר בבית דפוס איכותי ומקצועי מאוד, שעונה לסטנדרטים הגבוהים שדורשת הנהלת 'דרשו' להדפסת הספרים, בהם גם 'חומש דרשו', ספרי 'דרש דוד' על התורה, על המועדים ועל פרקי אבות, וכן שאר ספרי 'דרשו' המפורסמים באיכותם וברמתם הגבוהה, הן מבחינת התוכן והן מבחינת רמת ההדפסה והגימור המיוחד.

מסתבר, שמאחורי ההדפסה של המשנה ברורה, עומד סיפור מרתק מאוד...

"את בית הדפוס הקמתי לפני כ-17 שנה", מספר הרב רוזנטל. "את המקצוע למדתי אצל אבי מורי זכר צדיק לברכה. אבא, הרב החסיד רבי בנימין רוזנטל ז"ל, החזיק מפעל שיקום בשם 'חסד ואמונה'. הוא היה עוסק עם בחורים שהיו במסגרות של רווחה, ושהיו זקוקים לתעסוקה וגם להכנסה קבועה, גם אם לא גדולה במיוחד.

"בעבר היו מעסיקים אותם כמשלוחנים בחנויות ירקות ושאר מלאכות קשות ומפרכות, לסחוב ארגזים וכדו', וזה לא התאים לכל אחד, כי לכל מי שזקוק לכך, יש את הכוחות הפיזיים הנדרשים, והיו גם מעסיקים שלא גילו מספיק אמפתיה ורחמים.

"אבא שהיה מקורב מאוד לצדיק רבי אשר פריינד זצוק"ל, וממנו למד כיצד לעזור לאנשים שזקוקים לסיוע, ואחרי עשרות שנים אצל רבי אשר זצ"ל הוא דחף אותנו לפתוח עוד מוסד כזה כדי שיהיה עוד חסד. אבא החליט לקפוץ למים והחליט אכן לפתוח לבדו עוד מוסד כזה, הוא הקים במיוחד למטרה זו בית דפוס, הצליח לארגן תקציבים מפה ומשם כדי לממן את העלויות, והיה מדפיס ספרים. המטרה לא היתה לגרוף רווחי עתק, אלא לעשות חסד עם אותם בחורים ויהודים שזקוקים למסגרת הזאת.

"שם, בבית הדפוס שלמעשה היה מפעל חסד, אבי ואמי שתבלט"א,

היו נותנים להם לאכול. קונים להם בגדים, מטפלים בהם, מקדמים אותם, דואגים לוודא שהם הולכים לרופא בזמן, שכל אחד מתקדם כראוי, ומערכת שלימה שתומכת ומסייעת. זה היה מפעל חסד במלוא מובן המילה. אמי שתבלט"א הרחיבה את פעילות החסד גם לנשים הזקוקות לעזרה, ועד היום מפעל החסד ממשיך בהיקפים עצומים.

"אני עצמי נכנסתי לשם כדי לעזור לאבא בניהול, ובהמשך החלטתי שאם יש לי כבר היכרות עם התחום הזה של הדפסה, אין שום סיבה שלא אנסה לפתוח בית דפוס שבאמצעותו אוכל להתפרנס בכבוד. אחי המשיך את העבודה של אבא בבית הדפוס 'חסד ואמונה', ואני הקמתי את בית הדפוס 'אמונה וחסד'".

"משמים זיכו אותי, שאחד הספרים הראשונים שזכיתי להדפיס, היה כרך חדש ב'איילת השחר' של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל", מספר הרב רוזנטל.

"למה אני אומר שזיכו אותי? מה ההבדל אם אני מדפיס 'אילת השחר' או 'קהילות יעקב', למה זה שונה מהדפסה של 'קיצור שולחן ערוך' למשל?"

לכתוב ספר תורני זה לא סתם לפתוח מחשב ולהתחיל להקליד סיפור. זה פרי עמל ויגיעה של שנים! שנים!!! הם חושבים על זה בלילה ועובדים על זה ביום, כותבים ומוחקים מוחקים וכותבים, בא תלמיד חכם ומחדש חידוש נפלא, הוא מעלה אותו על הכתב ואחר כך רואה שבעצם היתה לו טעות וכל החידוש הזה לא מתחיל, הוא מוחק, ואז הוא כותב חידוש אחר, ומחדד אותו, ופתאום נוספת לו עוד שאלה שאפשר לפתור עם אותו התירוץ. זה כל החיים שלו, הוא אוכל עם הספר וישן עם הספר. זה כל הזמן בראש שלו, ובסוף, אחרי שהוא הצליח להגיע לכמות נכבדה של חידושים שתצדיק הוצאה לאור של ספר חדש, זה הרגע שבו הוא קוצר עמל ויגיעה של שנים. בוודאי שתהיה התרגשות עצומה.

"לפעמים המחברים רוצים לבוא ולראות את הספר יוצא מתחת מכבש הדפוס. לפעמים הם גם מבקשים שנכבה את המכונות, הם רוצים להפעיל את המכונה בעצמם, ולהכניס את הלוחות כמו ידיהם. חלקם הולכים למקווה לפני כן, ואומרים 'לשם ייחוד' בהתרגשות גדולה רגע לפני שהם מדליקים את המכונה מחדש כדי להדפיס את הספר שלהם".

הרב רוזנטל מספר לנו על היום שבו גם הוא עצמו הרגיש הרגשה דומה: "אני לא אשכח את הפעם הראשונה שבה נתנו לי להדפיס את המשנה ברורה של 'דרשו'. קיבלתי את המשימה הזאת בחיל וברעדה. זה לא ספר שלי, לא אני כתבתי אותו, אני לא בחרתי את העיצוב ולא החלטתי על עובי הדפים או צבע הכריכה. אבל אני המדפיס העיקרי של הספר הזה, וזה ספר שעומד לכבוש את העולם התורני כולו. עוד לפני שהודפס הכרך הראשון כבר היה ברור שזאת הולכת להיות הצלחה מסחררת.

"עמדתי במפעל, ליד המכונה הגדולה, ואמרתי להם תעצרו, תכבו את המכונה. כשמדפיסים את המשנה ברורה הזה, אני רוצה להיות זה שמפעיל את המכונה, אני רוצה להיות זה שמכניס את הלוחות למקומם, אני עושה את זה בדחילו ורחימו, אני מהלל ומודה לקב"ה שיש לי חלק בדבר העצום הזה.

"אגב, הסיפוק שיש לי בכל פעם שני נכנס לבית כנסת, לא משנה איזה בית כנסת, הוא עצום. בכל בית כנסת אני רואה את הספרים שהדפסתי 'מחייכים' אלי מארון הספרים. אני מזהה אותם מרחוק, ואם אני רואה את הספר על השולחן, כשמישהו לומד בו, הלב שלי מתרחב. הלוואי שאזכה ללמוד את כל מה שהדפסתי... אני אהיה תלמיד חכם עצום".

את סוד ההצלחה של העסק שלו תולה ר' אהרן בשלושה דברים: "קודם כל זאת הזכות של כל גדולי ישראל שאנחנו מדפיסים את הספרים שלהם והם מברכים אותי בכל פעם מחדש שתהיה לי הצלחה ושתשרה ברכה במעשה ידי.

"הסיבה השניה היא האווירה ששוררת בבית הדפוס. זה דבר שלמדתי מאבי מורי זכרוננו לברכה, הוא תמיד היה אומר, כדי שאנשים יעבדו בשיתוף פעולה, צריכים שתהיה להם קשר טוב זה

"התשובה היא שבגלל שהדפסתי ספר של הרב שטיינמן, היתה לי גם הזכות להיכנס אליו עם הספר כשיצא ממכבש הדפוס, ואת הרגעים האלו לא אשכח בחיים. זה היה מעין סוג של תמרור מורה דרך, איך צריכים להתייחס לספר קודש חדש שיוצא לאור.

"הגעתי עם החבילה הראשונה של הספרים, ביקשו ממנו להביא אותה לבני ברק, ושם בבני ברק, ברחוב חזון איש 5, הציעו לי להיכנס ולהגיש את הספר הראשון לידיו של הרב שטיינמן בעצמי.

"כמובן שמיהרתי להסכים להצעה. זכות גדולה להיכנס לביתו של גדול הדור ועוד לתת לו משהו... הרגשתי צמרמורת כשנכנסתי לבית הזה. הפשטות שזעקה מכל פינה, כמעט עוני, ממש ריהוט בסיסי ואפילו פחות.

"מרן זצ"ל ישב על המיטה, השולחן היה צמוד אל המיטה, וכשנכנסתי הודיע לי הגבאי שהביאו את הספר החדש...

"הוא קם ממקומו בחיל וברעדה, ומיד שאל 'איפה הפראק החדש?'. הביאו לו פראק חדש שזאת הפעם הראשונה שהוא לבש אותו, כדי לברך 'שהחיינו' גם על הבגד החדש וגם על הספר החדש. הוא בירך בכזאת כוונה, פניו נהרו משמחה, דמעות התגלגלו על לחייו. לאחר מכן החזיק בספר, הסתכל על הכריכה, פתח, עלעל בין הדפים, ראית שהוא מתרגש, שהוא שמח מאוד מאוד, הוא החמיא לי ואמר: 'שיין גדרוקט', כלומר, זאת הדפסה מאוד יפה, והוסיף 'ועוד אברך 'משלנו' הדפיס את זה...'. הוא נתן חשיבות לעובדה שהמדפיס הוא יהודי שומר תורה ומצוות. לאחר מכן בירך אותי בחום, אבל אני כבר לא הקשבתי לברכה, הייתי מאוד נסער ולא מרוכז, מה שראיתי תפס אותי מאוד מאוד חזק.

"יצאתי משם, התיישבתי באוטו והייתי צריך לקחת אוויר ולהסדיר את הנשימה שלי לפני שהייתי מסוגל להתניע ולנסוע הביתה.

"מאותו רגע, השתנתה כל ההסתכלות שלי על העבודה שלי. זה כבר לא סתם להדפיס ספרים כי חייבים לעשות משהו בשביל הפרנסה. נכון, אני לא מנסה להציג את עצמי כמישהו שעובד רק כדי שתרבה תורה בישראל. אני בא לעבודה כי אני רוצה להתפרנס, אבל אני מודה לה' בכל בוקר שזיכה אותי להתפרנס ממלאכה שיש בה זיכוי הרבים. אני לוקח בחשבון שכשאני מדפיס 'קיצור שולחן ערוך', יושב רבי שלמה גאנצפריד בשמים ושמח כמו שהרב שטיינמן בכה כאן בעולם הזה. אני עובד על יהלומים רוחניים, מוטלת עלי החובה שהם יהיו מלוטשים בצורה הטובה ביותר, והיחס שלי אליהם צריך להיות מעריך ומכבד".

לדבריו, ההתרגשות הזאת, של הוצאת ספר חדש, חוזרת על עצמה פעם אחר פעם. "אני עובד בבית דפוס, כל כמה ימים יוצא מפה ספר חדש. זה לא עניין גדול עבורנו, כי עם השנים התרגלנו. אבל מבחינת הרבנים שכותבים את הספרים, הדפסתו של ספר חדש הוא יום חג, היום הכי חשוב בחיים שלהם.

"לא מעט ראשי ישיבות ורבנים חשובים מדפיסים דרכנו את הספרים שלהם, ואתה יכול לראות שהם מתרגשים מאוד. הרי

"ברחבי העולם נהוג לקחת את הדפים האלו ולמחזר אותם. אבל אנחנו עובדים הרבה מאוד עם ספרי קודש, איך אפשר למחזר נייר שמודפסים עליו דברי תורה?

"ובכן, יש פוסקים שסוברים שאין בכך שום בעיה. לשיטתם, הקדושה נכנסת בנייר רק אחרי שהשתמשו בו כספר קודש. אחרי שחתכו את הגיליון אספו את הדפים לפי הסדר, וכרכו אותם יחד, או אז קיבלנו פה ספר קודש שיש בו קדושה ויש לו משמעות.

"אבל כשזה מודפס על גיליון ענק, עמודים רבים זה לצד זה, ובמיוחד כשעשו את זה מלכתחילה רק כדי לכוון את המכונה, אין לזה שום קדושה.

"פוסקים אחרים טוענים, מה פתאום? אם כתוב על זה דברי תורה, יש בזה קדושה וצריכים לגנוז את זה כדת וכדין.

"אבא שלי אמר לי אז שצריכים לבדוק את העניין בצורה רצינית. הלכתי לגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל, הראב"ד של 'העדה החרדית', ושאלתי אותו כדת מה לעשות. האם צריכים להקפיד על הגניזה של הניירות הללו או לא. מדובר בהוצאה לא קטנה, אבל אם צריך אז צריך..."

"אמר לי הרב פישר שכדאי להחמיר בזה: "אני לא בטוח שחייבים לגנוז", הוא אמר לי, "אבל כמשדובר בכבוד של ספרי קודש עדיף להחמיר..."

"יצאתי משם, וידעתי מה אנחנו צריכים לעשות. אנחנו גדלנו על זה, על הכבוד לספרי קודש. זה הבסיס לכל מה שאנחנו עושים. אם צריכים להחמיר, מחמירים.

"אני רוצה לומר לכם שהסכום שאני משלם עבור גניזה היום הוא לא קטן בכלל. זה כמויות עצומות, אבל זה שווה את זה. כדי לכבד ספרי קודש שווה לשלם.

"הייתי אומר תמיד למנקה הערבי שיסתכל על הגיליונות, אם זה חומר מודפס באופן שנראה כמו ספר עיוני, עם כתב רש"י וכו', שישים בגניזה, אבל עטיפות, ניירות ריקים, ומה שנראה כמו דברי חול, שישים במחזור.

"אבל אחרי כמה פעמים שראיתי שהוא מערבב ולא יודע להבדיל, אמרתי זה לא עסק, ככה לא מכבדים ספרי קודש. לקחתי עובד יהודי שזה התפקיד העיקרי שלו, אני משלם לו משכורת חודשית כדי שיסתובב במפעל וכל מה שצריך גניזה ילך לגניזה ולא חלילה לפח.

"נכון, זה עולה לי כסף, הרבה מאוד כסף, אבל אני סומך על הקב"ה שהוא יודע מאיפה לארגן לי את ההחזרים הנדרשים בכפל כפליים. ב"ה אני רואה ברכה בעסק, וההוצאות על הגניזה לא מפריעות לעסק להישאר רווחי".

עם זה. אבא שלי היה מביא ארוחת צהריים יום יום לעובדים בדפוס שלו. אני לא הלכתי בדרכיו בהתחלה, אבל אחרי שהוא נפטר, הייתי חיוב, והייתי צריך מניין זמין ל'מנחה'.

"החלטתי שאני פותח מניין אצלנו בבית הדפוס, יש לי ב"ה יותר ממניין של עובדים, יראי שמים שומרי תורה ומצוות, ואחרי התפילה הייתי אומר שיעור ב'שער הביטחון' ושתי הלכות ליום, לעילוי נשמתו של אבי מורי זצ"ל. זה הפך למניין קבוע, גם אחרי סיימתי את ה'חיוב' של אבא, ועובדים מכל המפעלים והעסקים הסמוכים מגיעים להתפלל אתנו.

"כשאומרים שיעור, צריכים לתת משהו לקהל, לא? התחלתי להביא 'הרינג' עם קרקרים, לפעמים קצת קוגל או עוגה מעניינת.

"אט אט החלק הקולינרי של השיעור התרחב, ולבסוף החלטתי למה להתעסק עם כיבוד קל? למה שלא ניתן לעובדים שלי לאכול כמו בני אדם?

"הזמנתי ציוד, הקמתי במפעל מטבח תעשייתי, קניתי שני מקפיאים גדולים שבהם אני מאחסן עופות, בקר, דגים, בורקסים קפואים וכדו', ומאז, כל יום אני מכין ארוחת צהרים. אני מבשל אותה בעצמי, כי זה פשוט כיף לי לתת ליהודים לאכול. יושבים כולם יחד לארוחת צהרים, אוכלים ונהנים, פעם עוף עם אורז, פעם בקר עם תפוחי אדמה, פעם דג עם ספגטי... כל פעם מנה אחרת...

"האווירה הטובה הזאת, זה שהעובדים שבעים, טוב להם, הם מרוצים במקום, הם שמחים לעבוד פה, זה מפתח להצלחה! אחד משלושת המפתחות שלי!".

"המפתח השלישי להצלחה הוא ההקפדה על הגניזה. לדעתי, זה גם המפתח להצלחה של אלו שמדפיסים אצלי, או אצל יהודים כשרים אחרים שמקפידים על העניין.

"זה היה כשעוד עבדתי בדפוס של אבא שלי. היה לנו בעיות עם הגניזה, וידענו שיש פולמוס הלכתי גדול מאוד בעניין.

"הרי כשמדפיסים במכונה המודרנית, צריכים להדפיס קודם כמה גיליונות שהולכים לאיבוד, כדי לכוון את המכשיר. ככה זה בכל סוגי המכונות ובכל בתי הדפוס בעולם עובדים ככה.

"כמובן שאנחנו לא רוצים לבזבז ניירות, אבל אין ברירה, ולכן אנחנו גם משתמשים לפעמים באותם גיליונות יותר מפעם אחת, מדפיסים מהצד הזה, וגם מהצד השני, ולפעמים אפילו אחד על השני, לפי העניין עד שמגיעים לתוצאה הרצויה.

"מה קורה עם הגיליונות האלו כשהמכונה כבר מכוונת, לאיפה הולכים כל הגיליונות הקודמים שהודפסו בצורה לא טובה?

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כשהוא הגיע לגיל שידוכין, התוצאות של הבירורים לא נתנו חשק רב לצד שכנגד להתקדם עם השידוך, אבל כשהגיע השידוך שבורא עולם ייעד עבורו 40 יום קודם שנוצר, הוא שלח מלאך מיוחד שיכניס חשק, הרבה חשק. בעצם זה לא היה מלאך אחד, אלו היו גדודי מלאכים...

הסיפור המיוחד שסיפר הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א

מאת: אברהם פוקס

בראש חודש כסלו השתתפתי יחד עם ידידי ורעי הר"ר שלום יכנס שליט"א, בסעודת ראש חודש מיוחדת מטעם ארגון 'אחים' - ארגון לבחורי ישיבות יתומים. ערב שכל כולו היה סייעתא דשמיא והשגחה פרטית.

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א רבה של שיכון ה', הוזמן כמה שעות לפני האירוע, וכאשר שמע במה מדובר מיד השיב ב'כן' החלטי וברור. "צוואה יש לי", יאמר לנו אחר כך "ממרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, אם קוראים לך בענין יתומים, לעולם לא תסרב!". הוא הכניס את הנוכחים ל'מצב' מרומם ביותר, כאשר זרק לחלל האויר קושיא במסכת יבמות הנלמדת בישיבות רבות. "מאתיים שקל למתן הקושיא", הוסיף מניה וביה.

האולם החל לגעוש ולרעוש, זה טוען בכה וזה טוען בכה, לרגעים נשכח שאנו בסעודת ראש חודש, עשרות בחורים מקיפים את הרב הנערץ, שמחייך ומסביר פנים לכל אחד. "רגע", הוא שואל, "איך השם שלך?". כשהוא שומע את שמו הוא מזדעזע ומתרגש כאחד, "הלוא הייתי חבר ילדות של אביך, גרנו בנין ליד בנין, הוא במספר 22 ואני במספר 20. ילדות משותפת היתה לנו!". וכאן הוא מונה את שמות הדודים לאו"ט...

בחור נוסף מנסה את כוחו בתירוץ, "ומה שמך? לא יאומן!", הוא משיב כששומע את שמו, "הייתי חברותא של אביך, ידיד נפש", וכך במאור פנים לכל אחד ואחד. יעידו על כך הבחורים הרבים שליווהו ולא נתנו לעזוב, כשהוא ממחר לשיעור השבועי שהוא מוסר ב'שב שמעתתא'. אבל ראשית הוא התחיל עם סיפור מיוחד, סיפור שהוא מכיר אישית מ'כלי ראשון', הסכיתו וקראו:

הוא היה בחור עם מדות טובות (נקדים את המאוחר ונספר שהיום הוא כבר סבא טוב ותלמיד חכם גדול), עם ראש על הכתפיים, למד באחת הישיבות הטובות ביותר. הוא בהחלט היה יכול להגיע להישגים בלימוד עם קצת מאמץ, אבל אפע'ס משהו בדרך, לא היה ברור מה בדיוק, זה לא היה ככה.

את הספרים הוא הכיר בעיקר מבחון, כך גם את היכל הישיבה. בישיבה שהיו בה מאות בחורים, הוא נעלם מהרדאר של הצוות, הוא לא היה מזיק, הוא לא עשה תעלולים, לא הרגיז אף אחד ולא ציער איש, רק את ההורים שלו שהרגישו ש'זה לא זה'. שהוא יכול הרבה הרבה יותר. והם שפכו שיח לבורא עולם, כוסות רבים של דמעות

היו מתמלאות, לו רק הניחו אותן ליד הפמוטים של הנרות בערב שבת.

כשהוא הגיע לגיל שידוכין, התוצאות של הבירורים לא נתנו חשק רב לצד שכנגד להתקדם עם השידוך, אבל כשהגיע השידוך שבורא עולם ייעד עבורו 40 יום קודם שנוצר, הוא שלח מלאך מיוחד שיכניס חשק, הרבה חשק. בעצם זה לא היה מלאך אחד, אלו היו גדודי מלאכים.

זה היה שדכן ש'זרק' את שמו של הבחור לחבר שפגש, ושאל אותו אם יש לו משהו בשביל הבת שלו, ההורים של הבת החלו לברר על המשפחה ושמעו דברים מצוינים, כשהגיעו בבירורים ל'חתן שלנו', המנגינות היו שונות, זה לא היה נשמע להם כל כך, והם החליטו שאינה דומה שמיעה לראיה והם יסעו לישיבה, האבא יעלה לבית מדרש, ורעייתו תמתין בציפייה דרוכה לשמוע מה טיבו של בחור זה.

וממחשבה למעשה, לקחו את האוטובוס הנוסע לעיר ישיבתו, ותוך כדי הנסיעה שחו אודות השידוך, ועל מה שבינתיים העלו בחכתם, ועל כך שזה נשמע חריג מדי, תוך כדי הדברים הזכירו את שמו של הבחור, מבלי לדעת שחברו לשיעור יושב בספסל מאחוריהם. החבר התגלה כבחור מעשי ביותר, הוא הזדרז לרדת בתחנה הראשונה בעיר, הרים טלפון לישיבה וזעק באוזני חבריו: "תעירו אותנו!!" הוא הוסיף כמה משפטים, החבר מהצד השני הנהן בראשו, 'גידי

המשך בעמוד 30

ה'בית הלוי' קם ממקומו, לבש את החליפה והכובע, הרכין את ראשו כלפי מטה, ושמע את צעקות הקצב בדומיה. כאשר ראה הקצב שה'בית הלוי' יושב בוש ונכלם, הגביר את צעקותיו והמשיך לביישו ולהכלימו, וה'בית הלוי' שותק ואינו עונה כלום...

ה'יראת שמים' של ה'בית הלוי', עד היכן?!

הרב ישראל ליוש

"וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי אֵרָד אֶל בְּנֵי אָבֶל שְׂאֵלָה... " (בראשית ל"ז, ל"ה)

רש"י מסביר שיעקב אבינו לא התנחם על בנו יוסף, כי 'אין אדם מקבל תנחומין על החי', משום שרק על המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלב ולא על החי.

מדבריו מתבאר שאי הנחמה לא היתה בחירה של יעקב, אלא שכך היה שלא קיבל תנחומים, משום ש'אין אדם מקבל תנחומים על החי'.

ופירושו קשה בתרתי, א. הרי יעקב אבינו בודאי ידע ש'אין אדם מקבל תנחומים על החי'. אם כן, הוא יכול היה להבין מהעובדה שהוא אינו מקבל תנחומים, שבנו יוסף עדיין בין החיים, כי לו היה מת, היה מקבל עליו תנחומים?

ב. מלשון הכתוב 'וימאן להתנחם' משמע שיעקב בחר שלא להתנחם, והוא אף הסביר את סירובו להתנחם 'ויאמר... כי ארד אל בני אבל שאולה...' ולא כמו שפירש"י שאי הנחמה נבעה מהעובדה שיוסף היה באמת בין החיים.

אכן ה'ספורנו' מבאר את הפסוק באופן שונה וז"ל: **וימאן להתנחם:** מאן לשמוע דברי תנחומין, כדי שלא להעביר דאגה מלבנו. **ויאמר כי ארד אל בני אבל שאולה:** קבל עליו אבלות לכל ימיו מפני שאירעה התקלה על ידו, ששלח את יוסף אל אחיו. **ויבך אותו אביו:** יצחק בכה על שקבל עליו בנו אבלות לכל ימיו, ובכן לא תשרה עליו שכינה.

מדברי הספורנו מתבאר כפי שמשמע מהפסוק שיעקב אבינו בחר שלא להתנחם, כי הוא ייסר את עצמו על כך שעל ידו נגרמה התקלה של יוסף עם אחיו.

בדין תורה שהתנהל אצל ה'בית הלוי' יום קודם לכן, והקצב יצא חייב בדין.

"הבית הלוי קם ממקומו, לבש את החליפה והכובע, הרכין את ראשו כלפי מטה, ושמע את צעקות הקצב בדומיה. כאשר ראה הקצב שה'בית הלוי' יושב בוש ונכלם, הגביר את צעקותיו והמשיך לביישו ולהכלימו, והבית הלוי שותק ואינו עונה כלום..."

"לאחר שהקצב נרגע מעט ועמד לצאת מן החדר, אמר לו ה'בית הלוי' שהוא מוחל לו ואינו מקפיד עליו כלל וכלל..."

"למחרת כאשר הקצב עסק במלאכתו והנהיג שור לבית המטבחים, לפתע קפץ עליו השור והרגו במקום. כששמע זאת ה'בית הלוי' הצטער עד מאוד וחשש שהדבר ארע משום הקפידה שלו..."

"ניסיתי להרגיעו" - "מספר בנו ר' חיים" - "אמרתי לו שאני זוכר שהוא אמר בפה מלא שהוא מוחל לו ואינו מקפיד כלל, אך אבי ה'בית הלוי' לא נרגע, אף כשתיארתי לו בדיוק היכן עמד כשאמר בפה מלא שמוחל לקצב..."

"ה'בית הלוי' השתתף בלוויית הקצב, ובכה כל הלוויה בבכיות נוראות, והלך רגלית עד ה'בית החיים'. לאחר מכן קיבל על עצמו להתפלל לפני העמוד ולומר עליו קדיש כל השנה, ולמד עליו משניות כמו בפטירת אב ואם. ואף היה שומר את יום ה'יא"צ של הקצב בכל שנה ושנה..."

"זוהי 'יראת שמים' - סיים ר' חיים את סיפורו - לנהוג כך, רק בגלל שחשש אולי בקפידתו נגרמה מיתתו, למרות שמחל לו בפה מלא ובלב שלם..."

קו השיעורים של דרשו לרשותכם

24 שעות ביממה

מגוון שיעורים לבחירה

דף היומי בבלי

דף היומי ירושלמי

דף היומי בהלכה

שיעורים לפרשת השבוע

ועוד מגוון ענק של שיעורים ומידע על תוכניות דרשו

חייגו עכשיו

077-2222-666

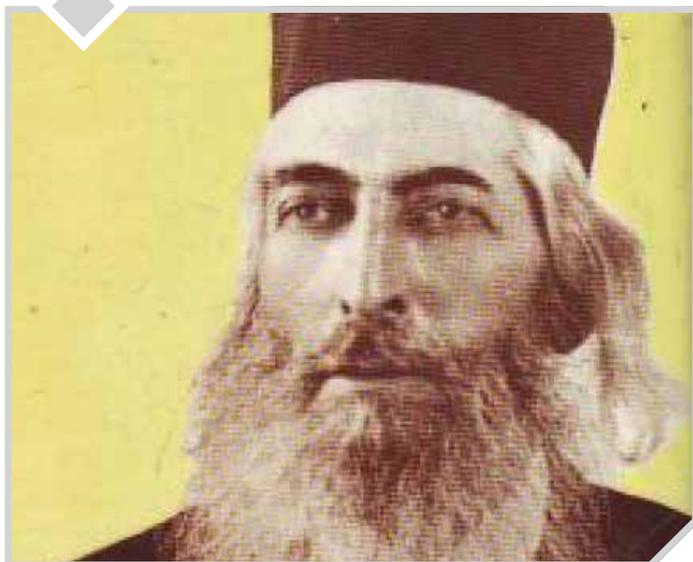
לחייג, ללמוד, לדעת

הרב הרמן ישב מול הגמרא הגדולה, שקוע באותיותיה, מלטף את השורות במבט מעמיק. היא נקשה על הדלת ופתחה אותה קלות, והרב הרמן פשוט נבהל - מה קרה שמפריעים לו באמצע הלימוד?! הרבנית הסבירה בקצרה: 'נמצא כאן סוחר שמציע עיסקה ש-15,000 דולר רווח בצידה...' - ובעודה מדברת, הניד הרב הרמן את ראשו לשלילה, כאומר 'לא מעניין אותי עכשיו', ושב וצלל בין דפי הגמרא

ככל שמוכנים מראש, כך הופכים את שעת הנסיון למנוף רב עוצמה של קרבת אלוקים רוחנית, שמביאה בכנפיה גם השפעה גשמית רבת טוב!

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וימאן" (בראשית ל"ט, ח')

חלק בלתי נפרד ממסלול חיינו עלי אדמות, אולי החלק שנראה בעינינו כחלק הפחות נעים, הוא ההתמודדות מול נסיונות החיים והיצר. מסכת חיינו של יהודי כוללת מגוון רחב של אתגרים ונסיונות, קשיים ומהמורות, הניצבים לפתחו ואורבים לו בכל עת ושעה. לאורך כל הדרך ולמלאו רוחב החיים, מתמודד היהודי מול נסיונות, נלחם בגבורה כדי לעבור אותם בהצלחה.

המחשבה הראשונה העוברת במוחו של יהודי כשהוא חושב על נסיון והתמודדות, היא 'מה לי ולצרה הזאת?' - הלא אם נדמיין חיים נטולי קשיים, עבודת השם ללא נסיונות, שגרה נקיה ממהמורות - זה נראה ציור רוד ועליו. למה בעצם כולנו נדרשים להתמודדות? למה מסלול חיינו של יהודי עובר דרך עליות ומורדות, קשיים ונסיונות?!

חמור עוד יותר, שהיצר משתמש בנסיון כדי לקבוע שמעמדו הרוחני של האדם נמוך, מצוי בשפל. 'הרי לו היית יהודי נעלה - וכי היית מתמודד עם קושי לקרוא קריאת שמע בזמנה, או לשמור את עיניך בחוצות קריה? לו היית יהודי טוב - וכי לשון הרע היה מדבר אליך, או היית מתקשה בהתמדה בתורה? אין זאת אלא שהקושי הזה מוכיח שהחיים הרוחניים אינם בשבילך...'

החשיבה הזאת, כמו גם המחשבה שלמעשה אין בידי האדם הכוחות והכלים להתמודד באמת מול נסיונותיו, הן העומדות בבסיסו של הנסיון, הן מה שהופכות אותו לקשה ומורכב כל כך. אז למה בעצם אנו נדרשים להתמודד עם כל הנסיונות הללו? למה נגזר עלינו שכל חיינו יהיו רצופים בהם, מלאי מהמורות וזרועי מוקשים? למה ההתמודדות הן חלק משגרת חיינו?!

כדי לענות על כל השאלות הללו, נתבונן נא ונראה בפרשת שבוע זה, את התמודדותו של יוסף הצדיק מול הנסיון שנקלע אליו. ואז, בגבורה שקשה לתאר, אומרת התורה מילה אחת: 'וימאן' - יוסף

הצדיק ניצב מול הנסיון, ופשוט ממאן ליפול בו. הוא עומד בגבורה,

מתעקש, מחזיק בכוח לא לו, כדי להצליח להתמודד!

במילה הזו, 'וימאן', טמון גילוי מדהים, הנחשף בספה"ק 'דברי שמואל'. וכך הוא מגלה, כי המילה הזו נקראת בטעם 'שלשלת' - זהו טעם שניגונו הוא כמו סירנה עולה ויורדת לסירוגין. כביכול, המיאון הזה הוא מערבולת של עליה שוב ושוב, תהליך מסובך של טיפוס לשלוש פסגות במילה אחת, במיאון אחד!

וכאן טמון סודו של הנסיון, כל נסיון באשר הוא: נסיון הוא הזדמנות לאדם לקפץ בבת אחת כמה מדרגות קדימה, להתעלות בבת אחת אל על. נסיון הוא מנוף רב עוצמה, שתופס יהודי בעוצמה כבירה ומניף אותו קרוב לבורא עולם, מציב אותו הרבה מעל המקום בו היה. כך, במיאון אחד, בעמידה בנסיון אחד, בעקשנות משתלמת אחת להחזיק מעמד - זוכה היהודי למקפצה רוחנית רבת עוצמה

וכת, מקפצה המציבה אותו במקום נעלה ומרומם פי כמה וכמה! דווקא לכן, הנסיון הוא כה קשה, כה מורכב. המלחמה היא לא קלה, התחושה עלולה להגיע עד אבדן דרך, עד חידלון הסיכוי. כל הקושי

הזה, כל ההתמודדות המורכבת הזו, לא נועדה אלא כדי להצדיק את התשלום האדיר בו זוכה היהודי בעת עמידתו בנסיון, את המקפצה האדירה לה הוא זוכה בדקה אחת של גבורת רוח ואמונה יהודית כבירה!

יוסף הצדיק היה הראשון שירד למצרים - מקור הטומאה. הוא נשלח להכין את הקרקע, ליצור תנאים שיאפשרו את קיומו של העם היהודי בתחתית השפל המצרי. זו אינה משימה קלה, וכדי להצליח בה - יש צורך בנסיגות לא פשוטים ולא קלים, כי רק בעזרתם ניתן לקפוץ קדימה עשרות דרגות, לרומם את האווירה ולטהר את המקום קמעא, למען יוכלו יהודים לשהות בו!

התבונה הזו משנה לחלוטין את המבט על הנסיון, הופכת את ההתבוננות על מהותו של האתגר. לא רק שהנסיון אינו מעיד על פחיתות קומה, לא רק שהנסיון אינו הוכחה על דרגה נמוכה, לא רק שהנסיון לא נועד לשבור או להקשות, לא רק שהנסיון הוא לא ברירת מחדל עצובה, ולא רק שהוא בר חלוף - - -

אלא הרבה יותר: הנסיון הוא מתנה! הזדמנות! מקפצה! מנוף!

זהו הנסיון! הוא ניתן לאנשים גיבורי רוח, שזכאים להזדמנות פז לקפוץ קדימה בכמה רמות ברגע אחד, ולכן נותנים להם אותו - כדי שיעמדו בו, יצליחו, ובאמת יזכו לקפיצה הנכספת! וככל שהנסיון נראה קשה יותר, מורכב יותר, בעייתי ומסוכן יותר - כך הוא מתנה גדולה יותר, והוא מקפיץ למרחקים גבוהים יותר, כי העוצמה הטמונה בו כפולה ומכופלת!

אם בכל יום יכול יהודי להתעלות צעד אחר צעד, בבוא עת הנסיון הוא מזנק אלף מדרגות ברגע. אם היום יום שלנו הוא פצצות מרגמה קטנטנות על היצר, הרי שעמידה בנסיון הוא פצצת אטום רבת עוצמה. אם כל התקדמות רוחנית קטנה היא עוד מפתח קטן לשערי שמים, הנסיון הוא מפתח מאסטר - שפותח בבת אחת אלפי שערים! יהודי יקר! מתמודד מול נסיון? היצר מנסה לטשטש אותך? תלאות החיים עלולות לשבור אותך? המצב הכלכלי, הרפואי או הרוחני מוסבך? אתה ברגעי זהב! תפוס את הנסיון בכל הכח, אמץ אותו באמונה חזקה אל ליבך. בגבורה, בנחישות, בעוצמה יהודית כבירה - תגלה עד מהרה כי הקושי היה רגעי וחולף, ואילו שכרו נצחי ונמשך לעולמי עד!

חותמת שהצילה חיים!

היה זה לפני כשלושים שנה, כשמצב התחבורה הציבורית בישראל היה רחוק מאוד מלהיות מפותח. ר' יצחק א. ביקש לנסוע מירושלים לחצור הגלילית, ובימים ההם - מסע כזה עבר בכמה תחנות. ביום קיצי אחד, בהיר וחם, עלה ר' יצחק לאוטובוס הנוסע לתל אביב, כשתוכניתו ברורה - להמשיך לחיפה וממנה לחצור. ברור ונהיר לר' יצחק כי עליו לנהל את המסע בתבונה, לא להשתהות באף תחנה יתר על המידה, כדי שתמיד יספיק את האוטובוס הבא, ובהתאמה לכך - את הבא אחריו...

בבואו של ר' יצחק לתחנה המרכזית בתל אביב, היה זה לאחר שלטול ארוך באוטובוס ללא מזגן, בעיצומו של יום שרבי לוהט.

ר' יצחק חש צמא הולך וגובר, לשונו דבקה לחיכו ולחיי נדמו לו כמדבר צחיה. הוא פנה לקיוסק סמוך כדי לקנות משקה להרוות את צמאונו, ולנגד עיניו נגלה מקרר עמוס שתיה קלה מגוונת...

ר' יצחק מביט במבחר העצום, כשהוא תר בעיניו אחר מה שחשוב לו - לא פירוט מרכיבי המשקה, לא טעמו, לא צבעו, לא המותג המתנוסס עליו. מחפש הוא את החותמת, חותמת הכשרות המהודרת. המוכר זיהה מיד את מבוקשו, והושיט לו בקבוק באומרו 'זה כשר, אדוני. כשר!' ר' יצחק מביט בחותמת, אכן - כתוב כשר, אך הוא לא מזהה את הרב החתום... לא, זה לא הכשר מהודר באמת... לפתע נזכר שבעוד רגע קט תצא מונית השירות לחיפה, ועליו להזדרז. מלחמה התחוללה בלבו. לרגע סבר שלא יתאמץ מדי, הרי המשקה בהחלט כשר, והוא מאד ממהר, והוא בכלל בדרך... היצר אף יעץ לו להתבונן ברשימת הרכיבים, שום פרט בהם לא נראה לו קשור לאיסור מפורש...

'לא, תודה!' - אמר בגבורה לבעל החנות. הוא באמת ממהר, ובכל זאת - נותרו עוד כמה דקות. הוא יחפש חנות אחרת, לא ייכשל בשתיית משקה שכשרותו אינה מהודרת. פיו בוער בצמא, הוא חש כי מקרבו עולה עשן של יובש, ורץ לחפש חנות נוספת...

אפס, כי גם שם נשנה המחזה. מבחר עצום, מגוון גדול, אך ללא הכשרות המוקפדת המבוקשת... עכשיו הוא ממהר עוד יותר, מהרהר כי לא נותר לו פנאי להמשיך לחנות נוספת, וכבר עומד לבחור בבקבוק שכשרותו נחותה בעיניו... ברגע האחרון נעצר, נעמד על עומדו. 'לא שווה! לא כדאי! כן צמא לא צמא, כן מונית לא מונית. לא מכניסים לפה משהו בכשרות לא מהודרת, נקודה!' - הוא קובע, ורץ לחפש חנות נוספת...

כשהוא מגיע אליה, אורו עיניו. כאן ניצב בגאון הבקבוק המוכר, זה הנושא חותמת כשרות מהודרת. הוא ממהר לשלם ורץ לכיוון תחנת היציאה של מוניות השירות, ואז הוא מגלה כי המונית כבר יצאה לדרכה לחיפה, מותירה אותו ובקבוקו בידו בתל אביב, ממתין למונית הבאה...

ההמתנה אורכת זמן, ר' יצחק מתחיל לאבד סבלנות. לבסוף, בתום המתנה מורטת עצבים, מונית השירות שלו יוצאת לדרכה. הנסיעה חולפת ביעף, עד שלפתע בולם הנהג לאיטו את הרכב, ומבשר לנוסעים על עיכוב לא צפוי: 'אני רואה פקק ענק בהמשך הדרך...'. ר' יצחק הופך למתוסכל. אם לא די בכך שהחמיץ את המונית הראשונה, עכשיו הוא גם תקוע בפקק אינסופי. המונית מוסיפה להזדחל בעצליים. קטע דרך שבימים כתיקונם הנסיעה בו היא כעשרים דקות, הופך לשעתיים וחצי של זחילה איטית ממושכת ומרגיזה. הוא מתחזק באמונה כי הכל מידי הבורא, ורק ממתין לראות מה הסיבה לפקק המפתיע...

לקראת סוף הפקק, כשהוא חולף על פני סיבת הפקק הפתאומי, הוא מנתר ממקומו ומשפשף את עיניו בתדהמה. בצד הכביש, צמוד לגדר הבטיחות, מושלכים שיירי מונית השירות בה איווה לנסוע. לפי יללות האמבולנסים שמסביב, ולפי מה שדיווח הנהג לאחר שיחה קצרה עם השוטרים שחסמו את הכביש - מונית השירות

התנגשה בעוצמה במעקה הבטיחות, הרכב התרסק לחלוטין 'רבונו של עולם!' - נזעק ר' יצחק בטבורה של המונית, כל הנוסעים המומים, 'אינני מאמין, נתת לי את חיי במתנה!' - הוא קורא ברגש, עיניו זולגות דמעות הודאה לה' על הנס המופלא. הוא מוסיף להביט בשברי מונית השירות בה רצה כל כך לנסוע, ואותה החמיץ רק בשל התעקשותו להקפיד על כשרות מיטבית בכל מצב ותנאי, והוא נדהם והמום: אכן, ההקפדה על כשרות מוקפדת של השתיה שהכניס לפיו - הצילה את חייו, פשוט כך!

את הסיפור המדהים שמענו מהמשפיע הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, שמכיר את המעשה ממקור ראשון. ולמדנו בא:

לעולם לא יוכל יהודי לדעת, מה ההזדמנות שהנסיון טומן בחובו. לפעמים זה רגע של קרבת אלוקים, לפעמים רגע של השפעה שמימית, ולפעמים - זה עלול להיות הצלת חיים. מהותו של הנסיון - שהתמורה הגבוהה המשולמת בגינו נסתרת, כי לו היתה גלויה - לא היה זה נסיון כלל...

הרגע בו יהודי מתגבר על הנסיון, עשוי להתגלות כרגע הדומיננטי בחייו, רגע מהפכני ונדיר. זהו רגע יקר ערך, שאסור לאפשר לו לחמוק מבין הידיים, כי לעולם לא נדע מה אנו עלולים להחמיץ במקרה כזה. בבוא עת הנסיון, עלינו רק לזכור ולשנן כי הרגע הזה הוא רגע שכולו הזדמנות, וככל שנשתמש בו טוב יותר ונתמודד עמו בגבורה רבה יותר - כך נצליח למקסם את הרווח הזה ולהפיק ממנו תועלת רבה, גשמית כרוחנית.

אם מגיעה עת נסיון - זה הרגע לקפוץ קדימה, לזנק ולתפוס. בורא עולם נותן לך הזדמנות - אשריך! רק תתגבר ותעמוד בגבורה - ותזכה לפתיחת שערי שמים נדירה, לאושר רוחני חסר תקדים!

עיסקה מדומה...

תלאות וטלטולים רבים היו מנת חלקו של הרה"ג רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל. מאז גדל כילד עני בסלוצק שברוסיה, דרך הבריחה וחי הבדידות בארצות הברית של אז - לפני כמאה שנה, ועד שהצליח לשקם את חייו ולפתוח חנות פרוות מצליחה, ממנה התפרנס בשפע.

הרב הרמן הטיב להעריך את מעמדו החדש, שאיפשר לו לקבוע עתים לתורה מתוך יישוב הדעת, כשעסק הפרוות שבעלותו מניב רווחים נאים. הוא קבע במסמרות ברזל כי מדי בוקר יעסוק בתורה בין השעות תשע לעשר, והודיע כי בשעה הזו - המוקדשת ללימוד התורה, יתנתק מכל עסקיו וישקע בלימוד תורני מעמיק, כי הוא משוש חייו. כל הסוחרים, הלקוחות, הספקים והשותפים, כבר ידעו כי בשעות אלה הרב הרמן איננו. ואם טעו והגיעו - נאלצו להמתין בסבלנות...

ביום מן הימים, בשעה תשע וחצי בבוקר, נקש סוחר נודע בדלתו של הרב הרמן, וביקש להיכנס ולשוחח עמו, ומיד. הרבנית הרמן קיבלה אותו בחיוך ובשמחה, אך הודיעה כי לא ניתן להפריע לבעלה עכשיו - עד שיסיים את חוק לימודיו הקבוע...

הסוחר התעצבן על העיכוב, וקרא: 'גברת הרמן, את כנראה לא

מבינה מה באתי להציע, איזו עיסקת זהב. אני נותן לו כמות סחורה אדירה במחיר כמעט אפסי, הוא יכול למכור את הסחורה הזו במחירים טובים - ולהרוויח לא פחות מ-15,000 דולר! חמישה עשר אלף דולר רווח קרובים אליכם מאוד - ואת מספרת לי שעלי להמתין עוד כמחצית השעה!'

'מצטערת, ההוראה היא לא להפריע לו בשום מחיר עד השעה עשר!' - הסבירה הרבנית את פשר סירובה. אך הסוחר התעקש שוב ושוב, לחץ בכל הכח. גם הרבנית החלה לחוש כי אולי רווח חריג שכזה - רווח של 15,000 דולר בעיסקה אחת - מצדיק שינוי מהכללים הרגילים, ולבסוף נכנעה ללחציו וניגשה לחדרו של בעלה...

הרב הרמן ישב מול הגמרא הגדולה, שקוע באותיותיה, מלטף את השורות במבט מעמיק. היא נקשה על הדלת ופתחה אותה קלות, והרב הרמן פשוט נבהל - מה קרה שמפריעים לו באמצע הלימוד?! הרבנית הסבירה בקצרה: 'נמצא כאן סוחר שמציע עיסקה ש-15,000 דולר רווח בצידה...'. ובעודה מדברת, הניד הרב הרמן את ראשו לשליה, כאומר 'לא מעניין אותי עכשיו', ושב וצלל בין דפי הגמרא. 'הוא לא מסכים להמתין עד השעה עשר' - לחשה הרבנית, אך הרב הרמן כבר שקע בלימודו, כאילו אין הדבר נוגע לו...

'מצטערת!' - אמרה הרבנית לסוחר הממתין בחוסר סבלנות. 'ניסיתי, הרבה מעבר למה שאני עושה בדרך כלל. הוא יוכל לדבר איתך רק בשעה עשר!' - הוסיפה. אך הסוחר כבר איבד את סבלנותו, כעס על העיכוב, ויצא בטריקת דלת...

חלפו עשרים דקות, והנה הגיעה השעה עשר. הרב הרמן מסיים את לימודו הקבוע, ויוצא מחדר לימודו. הרבנית ניגשת אליו ושואלת: 'אינני מבינה, הרי רווח של 15,000 דולר מאפשר לך לסגור את החנות ולשקוע בלימוד התורה למשך כתצי שנה. האם לא היה כדאי לעצור את הלימוד לכמה דקות ולבצע את העיסקה? האם לא היה משתלם לקנות כמה חודשי שלוה בלימוד התורה בכמה דקות של הפסקה!'

חיך הרב הרמן והשיב: 'אולי היה כדאי, גם במוחי חלף הרהור כזה לרגע. אבל לאחר רגע הבנתי, שגם עיסקה כה טובה - יכולה לבוא בכל זמן אחר, גם רווח כה גדול יכול להגיע בתנאים אחרים... אין זאת אלא שמשמים שלחו אותנו להעמיד אותי בנסיון, לראות אם אני יכול להתמודד עם פיתוי כה גדול, אם אני מצליח לשמר את שעת הלימוד שלי בטוהרה - גם כשמפריעים גדולים וכדאיים עומדים בדרכי...'

סיפור נפלא זה, שנכתב בספר הביוגרפי המרתק 'הכל לאדון הכל', חושף בפנינו טפח נוסף מעולמו של הנסיון. הוא בא דווקא בזמן הכי פחות מתאים, בעוצמה שמשקרת. הוא מנסה להזיז את היהודי מדרכו, להפריע לו בקבלות שקבע לעצמו...

דווקא לכן, חשוב כל כך להכין את עצמנו בעיתות שגרה לקראת שעת הנסיון. לזהות מיד את כל הקשיים הייחודיים הצצים לפתע פתאום, את הפיתוי הגדול הטמון בהם, את הררי תירוצי היצר הנלווים אליהם. אלו האותות והסימנים המצהירים על כך ששעת

נסיון בפתח, כעת נדרש רגע של גבורה אמיתית, עכשיו ניתנת הזדמנות פז!

ככל שמוכנים לכך מראש, ככל שמבינים ששעת הנסיון היא מתנה שצריך להיערך אליה כדי לא להחמיץ אותה, ככל שעוברים אותה בגבורה ובנחישות ומצליחים לשמור על שעת לימוד קבועה, על עיניים טהורות, על פה זך ונקי, על מידות טובות גם בשעה כה קשה - כך הופכים את שעת הנסיון למנוף רב עוצמה של קרבת אלוקים ורוחנית, שמביאה בכנפיה גם השפעה גשמית רבת טוב!

שריפה בעיירה...

היה זה בעיצומו של לילה, כשתושבי העיירה קוצק שנמו את שנתם בשלווה - זינקו לפתע ממיטותיהם בפחד ובבעתה. באחד הבתים פרצה שריפה, ועד מהרה - מאכולות של אש ולהבות ענק כיסו את פני האופק, מחסלות את כל הנקרה בדרכן. ראשית, פעלו כולם כדי להציל את הנפשות ולהבריחן למקום בטוח, ואחר כך החלו להרהר על המשמעות הכלכלית הכבידה. כל רגע בו האש מתקדמת משמעותו עוד בית או עסק שנשרף ומתכלה...

אחד הסוחרים היהודים שחנותו היתה בטווח הלהבות, אץ רץ אל הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק ז"ע, ומשאלתו בפיו: 'רבי, הושיעה! החנות שלי עולה בלהבות, זה כל רכוש!' הרבי עצם עיניו

לרגע, והשיב לו ברוע: 'אל דאגה! החנות שלך תינצל ולא תישרף!' - קבע הרבי באופן ברור...

דברי הרבי נסכו בו תקווה, והוא המתין עד שכובתה השריפה כדי לבחון את תוצאותיה. אז התברר כי אכן הרבי צדק - השריפה כילתה הכל מכל צדדי חנותו, ואילו חנותו שרדה ללא פגע...

'מופת גלוי!' - צהל היהודי, ובא אל הרבי להודות על הנס המופתי. 'לא יאומן כי יסופר, רוח הקודש גלויה. הרבי הבטיח וכך היה!' - בישר לרבי בעליצות. הרבי חיך אליו באצילות והשיב: 'לא, בני. לא נס ולא מופת. פשוט, ידעתי שבורא עולם לא מעמיד יהודי בנסיון שהוא לא יכול לעמוד בו. מיד כשראיתי את פניך - הבנתי שאתה לא יכול לעמוד בנסיון של איבוד ושריפת כל רכושך, לפיכך הסקתי שאין סיכוי שתינזק מהשריפה!'

ודבריו אלו של הרבי, כדאי שנזכור אותם תמיד. אם יש לנו נסיון - זו מחמאה שמימית אדירה: יהודי, אתה יכול לעמוד בזה! יש לך כוחות! בתוכך טמונות עוצמות! החזק מעמד בעת הנסיון, ותראה שאתה מסוגל לעמוד בו, ועוד תצא ממנו מחוזק ומחושל, עוצמתי וגיבור רוח!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

מערכת חיסונית רוחנית פנימית, והטבע של האדם הוא להיאבק ביצר הרע.

"כשהילד קטן ולא מבין, הוא לא יודע לזהות שיש פה אויב. צריכים לעזור ולו ולהנחות אותו. אבל כשהוא קצת מתבגר הוא יודע בדרך כלל לזהות מתי זה היצר הרע שמדבר אליו, ואם תיתן לו את האחריות על עצמו, הוא ילמד להתגבר על היצר, המערכת החיסונית שלו תפתח בהדרגה חסינות כלפי הפיתויים שלו.

"ככל שתשמור על הנער, ותיתן לו 'אנטיביוטיקה' כביכול, ככל שתיתן לו עזרים חיצוניים להתגבר כביכול על היצר, בדמויות גערות, עונשים וכדו', תייצר אדם שיהיה תלוי יותר ב'תרופות'. כשהוא ייתקל ביצר הרע ולא יהיה משגיח בסביבה כדי לגעור בו ולשמור עליו שלא יפול, יהיה לו קשה מאוד לעמוד מול היצר הרע בכוחות עצמו.

"לכן התפקיד של המחנך הוא לא להשגיח על התלמיד בצורה קפדנית ודקדקנית, אלא לסלול לו את הדרך, להראות לו את הכיוון הנכון, לתת לו את הכח והכלים להתגבר בכוחות עצמו על היצר הרע.

"כשאני אומר לך להתעלם מ-80 אחוז ממה שראית', הסביר ראש הישיבה, 'זה בגלל שרוב המחדלים של בני הנוער הם כאלו, שבני הנוער מסוגלים להתגבר עליהם בכוחות עצמם, והם רוצים להתגבר עליהם. אם לא תתערב, הם יתגברו בכוחות עצמם על הבעיות הללו, גם אם זה לא יקרה באופן מיידי. אם תתערב יותר מדי, אתה רק תפגע בחינוך שלהם!'..."

בהזדמנות אחרת שמעתי ממרן זצ"ל עוד בעניין הזה של התעלמות: "המשגיחים חושבים", כך אמר לי מרן, "שאם הם יודעים על מעשיו של הבחור, ולא מעוניינים להעניש אותו כרגע מסיבה כזאת או אחרת, לפחות הם ישלחו לו רמז עבה שהם ראו אותו ושהם יודעים על מעשיו.

"זאת שטות! אסור לעשות את זה! הרי הבחור עכשיו מתמודד עם היצר הרע שלו, הוא צריך כוחות כדי להתגבר עליו. במקום לתת לו להתמודד עם היצר, אתה מטיל עליו את הצורך להתמודד עם אתגר קשה לא פחות - בושה, השפלה. עכשיו הוא צריך להתמודד גם עם היצר הרע שלו וגם עם הביזיונות שבאו בחלקו כשהמשגיח תפס אותו בקלקלתו... זה הרי רק מקטין את הסיכוי שהוא יצליח להתגבר על היצר ומשיג את התוצאה ההפוכה ממה שהמשגיח היה רוצה להשיג..."

"אני יכול להעיד", מסכם הרב צוקר את השיחה, "לאחר שנים רבות של ניסיון בתחום, ראינו פעם אחר פעם שמה שמרן זצ"ל ראה בעיני הבדולח שלו, תמיד היה נכון ומדויק במאת האחוזים. בכל פעם שהוא אמר לנו להשאיר תלמידה בסמינר, או תלמיד בישיבה, למרות שכל אנשי המקצוע חשבו אחרת, זכינו לראות מהם נחת נפלאה, נגד כל הסיכויים.

"כך גם לגבי ההנהגה הזאת, אנחנו מאוד משתדלים לצעוד לאורה, לראות רק 20 אחוז, לתת לתלמידים להתמודד בכוחות עצמם עם היצר הרע שלהם, ולצמוח בעז"ה כיהודים יראים ושלמים."

אחראי האבא שנמצא פה על הקו, והאבא משתעל בעדינות, אומר תודה רבה, ומודה שהוא שמע את כל הסיפור "פשוט הייתי עסוק פה באיזה עניין לכן לא יכולתי לדבר..."

שני ההורים מודים יחד למנהל, ומתכוונים לסיים את השיחה אבל המנהל עוצר אותם... "רגע רגע, אתם לא הולכים לשום מקום. אני חייב שתגלו לי את הסוד". הם שואלים איזה סוד, על מה הוא מדבר, והמנהל אומר להם: "זה לא דבר מקרי ששני אחים הגיבו באותה צורה בלי שום הכנה או תיאום מראש. יש פה משהו, אני חייב לדעת מה הסיפור!"

אחרי שהפעיל עוד קצת לחץ, הם מספרים את הסיפור, וזה סיפור רבתי, שכל אחד ואחד מאתנו חייב לשמוע ולהפנים!

גלידות בפח האשפה

"זה קרה לפני כמה חודשים, במהלך הקיץ", מספרים ההורים. הם התכונו לקראת שמחה משפחתית, והיו צריכים לבגד את כל הילדים מכף רגל ועד ראש. האמא שמעה שיש איזו חנות הרחק משכונתם החרדית, שהמחירים שם הרבה יותר זולים.

ביום מן הימים, אספה האמא את כל הילדים ויצאה איתם באוטובוס לכיוון החנות המדוברת. הם בילו שם שעה וחצי או שעתיים, קנו את כל הבגדים הנדרשים, ופנו לחזור. כמובן שכזה אירוע זה לא קל לילדים, שצריכים להוריד וללבוש ולמדוד עוד בגד ועוד בגד, והם מאבדים סבלנות... לאחר מכן הם היו צריכים לצעוד כברת דרך עד התחנה, היה להם חם מאוד, וליד התחנה היה קיוסק שממנו ניבטו אליהם מקררים עמוסים גלידות וטילונים.

הילדים ביקשו מאמא שתקנה להם, והיא אמרה שאכן מגיע להם. אבל היו לה רק כמה דקות עד שהאוטובוס יגיע, ולכן היא השאירה את הילדים בתחנה, מיהרה לקיוסק, קנתה טילונים כמספר הילדים, אספה אותם אל תוך שקית ושבה במהירות לתחנה. "אחרי שנעלה לאוטובוס נחלק לכם את הטיילונים", היא הבטיחה, "ממש עוד כמה דקות..."

עוד הדיבור בפיה והנה האוטובוס מגיע, הם עולים, היא משלמת, כולם מתיישרים איש איש במקומו, ואמא מוציאה את השקית כדי לחלק להם את הטיילונים.

רגע לפני שהיא מחלקת להם, היא מעיפה מבט ו... נחרדת לגלות שהטיילונים הם בהכשר שהם לא נוהגים לאכול...

היא אומרת לילדים: "אני מאוד מצטערת, אבל הטיילונים האלו הולכים לפח. אנחנו לא אוכלים אותם..."

כמובן שהילדים התחילו להתקומם ולבכות, אבל היא אומרת להם: "ילדים יקרים, הטיילונים האלו לא בהכשר שלנו, אנחנו לא אוכלים אותם! לא אתם, לא אני, לא אבא שלי ולא סבא שלי, עד משה רבינו וזמן מתן תורה, כולנו הקפדנו לכל אורך הדורות לאכול רק אוכל כשר למהדרין... הטיילונים האלו הם לא 'מהדרין'."

הילדים כמובן הבינו שבאמת לא כדאי לאכול מהטיילונים הללו, אבל האכזבה עדיין היתה קשה ומרה. הם בכו שחם להם, ואמא הבטיחה לפצות אותם... כשהגיעו הביתה, היא פתחה את המקפיא, הוציאה

המלמדים הביטו זה על זה בחוסר אימון. איזה כח של ילד! מי היה מאמין? ילד אחד שהצליח להפוך את מצב הרוח של כל הילדים באוטובוס. פששש... כל הכבוד!

הפתעה כפולה

כשהם הגיעו לחיידר וירדו מהאוטובוס, מגיעים מולם המלמדים של כיתות ח-ט עם חיוך ענק... "אתם לא מבינים מה קרה באוטובוס שלנו", הם מספרים להם: "כשסיפרנו לילדים שאנחנו נוסעים חזרה לחיידר, הם ממש כעסו, היה צעקות ודמעות, אחר כך ישבו כולם בפנים חמוצות, ואז בא ילד אחד, מכתה ט', וביקש את המיקרופון, בסוף הסכמנו לתת לו והוא אמר לילדים: "אתם יודעים מה קרה פה היום? היום היה יום היסטורי, אנחנו ויתרנו על יום כ"ף, רק בגלל שהקב"ה לא מרשה, אשרינו מה טוב חלקינו... ואז הוא התחיל לשיר וכל הילדים הצטרפו אליו, ממש פלא איך שילד אחד הצליח להרים את כל האוטובוס..."

שני המלמדים של כיתות ו-ז מסתכלים עליהם בתימהון... "אתם מתבלבלים... זה היה באוטובוס שלנו!". והמלמדים של ח-ט אומרים "מה? מה פתאום, אנחנו אומרים לכם שזה היה באוטובוס שלנו!"

כמובן שמהר מאוד התברר להם ששני הילדים הללו הם אחים, שניהם קיבלו את אותה החינוך והגיבו באותה הצורה להתרחשות הלא נעימה...

באו ארבעת המלמדים לחדרו של המנהל, וסיפרו לו את הסיפור במלואו... המנהל נרעש ונרגש, הוא אמר שכזה סיפור מחייב חקירה ודרישה...

בביתם של הילדים צלצל הטלפון. אמא שלהם ניגשת ורואה שעל הצג כתוב שזה מהמשרד של תלמוד התורה. היא נלחצת... מי יודע מה שלוימל'ה שלה כבר עשה הפעם שהמנהל מתקשר...

היא מבקשת מהאבא שיענה הוא לטלפון, אבל האבא רואה שמדובר בתלמוד התורה ועושה את אותו החשבון... "עדיף שאת תעני", הוא אומר לה ורץ מהר לחדר השני, כשהוא מבטיח להרים את השפופרת ולהקשיב לשיחה... "אם אני אראה שאת מסתבכת אני איחלץ לעזרתך", הוא מבטיח לאשתו, "עדיף שאת תתחילי... שנראה במה מדובר..."

היא אכן עונה לשיחה, והמנהל שכבר יש לו ניסיון בכגון דא, מקפיד לומר מיד עם תחילת השיחה: "הכל בסדר עם הילדים, לא קרה להם כלום והם לא עשו שום דבר רע".

אנחת רווחה קולנית נשמעת משני החדרים, אבל הם עדיין לא רגועים, מה מביא את המנהל להתקשר אליהם בעיצומו של יום בהיר, כשהילדים בכלל אמורים להיות בפארק ולהשתובב עם חבריהם?

אומר להם המנהל: "יש לי לספר לכם 'סיפור של נחת'", ומתאר את השתלשלות האירועים, כשהוא מסיים בהצהרה: "אשריכם מה טוב חלקכם שאתם מחנכים בצורה טובה כל כך את הילדים שלכם".

האמא הנרגשת מודה בכל פה למנהל, ומסבירה שעל החינוך

קופסה של גלידה וחילקה לכל אחד גביע גלידה עם סוכריות של עוגה שפיזרה מלמעלה.

טיול לסופרמרקט

אחרי שעה מגיע האבא הביתה, חוזר מהעבודה... "שלום לכולם", הוא אומר ותולה את החליפה על הקולב. היא מכינה לו כוס קפה ומספרת לו את קורות היום, כולל הסיפור עם הגלידות שעלו הרבה כסף והלכו לפח בגלל ההכשר...

האבא שואל את האמא, "נו, ומה עשית???", והיא משיבה שהיא הרגיעה אותם, ובבית נתנה להם גלידה בצלחות...

"רגע רגע...", הוא מברר, "זרקנו גלידות לפח, הילדים היו מאוד מאוכזבים, ולא עשינו עם זה כלום?... זאת הרי הזדמנות שאסור לפספס! אנחנו חייבים להשתמש בזה".

האבא מוחא כפיים בהתלהבות: "ילדים, בואו לפה כולם. יש לי משהו חשוב להגיד לכם..."

כל הילדים מתאספים ותולים בו עיניים תמהות, מה אבא רוצה להודיע להם? עוברים דירה? נולד להם עוד אח והם לא שמעו על זה עדיין?

אבל האבא אומר להם: "היום זהו יום היסטורי בתולדות המשפחה שלנו. היום יש לנו יום חג, אני רוצה שתתארגנו, אנחנו יוצאים לסופרמרקט הגדול..."

הם מגיעים לסופרמרקט... 17 שורות של מדפים עמוסי כל טוב, והאבא מכריז: "עכשיו כל אחד קונה מה שהוא רוצה!".

זה רגע מאוד מסוכן, קחו ילד בני ברקי ותשחררו אותו באמצע סופרמרקט לקנות כל מה שהוא רוצה, הוא עוד יקנה יותר מאמא שלו...

הילדים קנו ממתקים טעימים, כל אחד שניים שלושה ממתקים, והאבא משלם בשמחה בלי להתלונן ובלי לעשות מזה עסק.

חוזרים הביתה, מוציאים את המפה הכי חגיגית שבה משתמשים רק בחגים, פורסים על השולחן, מדליקים נרות, אוכלים ממתקים ורק אז האבא מסביר להם מה היה כל כך מיוחד היום...

"היום יצאו ילדים טהורי עיניים וברי לבב, לקנות בגדים לכבוד החתונה המתקרבת במשפחתם, היה להם חם, הם קנו גלידות,

ולמרות שמאוד מאוד רצו לאכול אותן, הם זרקו את הגלידות לפח. "למה? לא בגלל שאמא שלהם לא אמא טובה חלילה, לא בגלל שאבא שלהם קמצן או 'חסכן כרוני', הם לא אכלו את הגלידה אך ורק בגלל שהקב"ה לא מרשה! הם עמדו בניסיון ושילמו מחיר אישי כדי לקיים את רצון ה'!!! זהו יום חג, זאת סיבה לחגיגה. אשרינו מה טוב חלקינו..."

בשלב זה לימד האבא את הילדים את השיר "אשרינו מה טוב חלקנו", וכל המשפחה רקדה משך שעה ארוכה בהתלהבות גדולה... לסיום אמר להם האבא: "ילדים יקרים, דעו לכם שבמשך כל ימי חייכם אתם תצטרכו להתמודד עם ניסיונות, ניסיונות קשים הרבה יותר. תרצו לעשות כל מיני דברים, ולא תוכלו לעשותם כי הקב"ה לא מרשה לעשות אותם.

"תמיד תמיד תזכרו! יש לכם אפשרות להיות עצובים וזעופים על כך שאתם מוגבלים והקב"ה לא מרשה כל מיני דברים, אבל אנחנו צריכים לשמוח על כך. הקב"ה לא מרשה לנו כי הוא אוהב אותנו, כי אנחנו קשורים אליו. מהגויים לא אכפת לו שיעשו מה שהם רוצים, אין לו קשר איתם. אנחנו מחוברים אליו וקשורים בו, לכן אכפת לו מאתנו והוא אומר לנו איך להתנהג! כשיש לכם ניסיון, תעמדו בו, תוותרו על ההנאה הרגעית, תתגברו על הפיתוי הזמני ותעשו את זה בשמחה! תצעקו 'אשרינו מה טוב חלקנו'."

ממתק של 'אשרינו'

מנהל הת"ת שמע את הסיפור והתרגש, הוא סיפר אותו לכמה ידידים וכך התגלגל הסיפור עד לגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שהחליט לבדוק את פרטיו, וחקר לעומק עד שהגיע לבעל המעשה, אביהם של שני הילדים המחונכים הללו.

האבא אישר את פרטי הסיפור במלואם, ולאחר מכן אמר לרבי צבי מאיר: "זה מעניין מאוד שהרב מתקשר אלי בדיוק היום בהקשר לזה, כי אתמול בלילה היה המשך לסיפור..."

"הגיעה אלינו לביקור דודה מבוגרת, וחילקה לילדים ממתקים. הילדה שלי, בת ארבע, לקחה את הממתק, רצה לאמא שלה ושאלה אותה: 'מאמי... הממתק הזה הוא ההכשר שלנו, או שזה ממתק של 'אשרינו'?'..."

המשך מעמוד 11 | המשגיח הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל

ולמעשה כל יהודי צריך שיהיה לו מקום כזה, איזה כבוד עצמי שיש לו, שממנו הוא לא נופל גם כשיש לו ירידה ברוחניות חלילה, להחזיק חזק ולשמור בכל הכח שלא לוותר, אפילו אם יש לך רק מקל, אתה עדיין יכול להישאר מלך!

תודתנו לתלמיד המסור שאצר את דברי המשגיח זצ"ל באוצרו במשך כחצי יובל שנים, עד שראו אור. זכות הרבים תלויה בו. (הדברים נכתבו בתרגום מידידיש ללשה"ק, ובשינויי עריכה מתבקשים).

היה היה מלך על העליונים והתחתונים, ירד וירד ורד, איבד את השליטה בעליונים ובתחתונים, איבד את השליטה בירושלים, בבית שלו, אבל הוא לא איבד את המלוכה. גם כשנשאר לו רק מקל, הוא נשאר מלך, מלך על מקל, אבל מלך!

זה דבר חשוב שכדאי לזכור, כדי שלא להגיע ל'קיר נטוי' ברוחניות. תמיד לשמור על המעמד, גם אם יש נפילה רח"ל, לא להיכנע ולהתמסר למצב החדש, אלא להחזיק במעמד הקודם ולחזור אליו במהרה.

עוגה ולא את הדבר השני משום שדעתו שאין מברכין עליו מזונות, לכן הקדים ואמר לו שהוא אוהב זאת, ולא משום הנידון במאכל השני.

"סבא ביקש לומר שהוא נהנה מאד מצורת הצגת השאלה"

תלמיד חכם צעיר בא לשאול שאלה. שמע רבינו את השאלה המורכבת ואמר שעליו לחשוב וביקש מהשואל שיתקשר אחר הצהרים לנכדו והוא יאמר לו את ההכרעה. כשהתקשר אחה"צ שמע את ההכרעה ומה שהוסיף הנכד לומר לו: סבא ביקש לומר עוד שהוא נהנה מאד מהצורה בה הצגת את השאלה.

(מתוך הספר 'גאון ישראל')

איתו האורחים, משפחת החתן נרגשים, לא פשוט הוא לשבת בד' אמותיו של גאון ישראל וניצלו את ההזדמנות הנדירה לדבר איתו בלימוד ובהלכה.

לפתע נשפך לידו משהו על הרצפה ומיהר לקחת מטאטא שהיה מונח שם והחל בפשטותו וענוותנותו לטאטא, לפתע נעצר והניח המטאטא בצד, והתבטא שהיות ומכל דבר עושים מנהגים ודיוקים, אינו מעוניין בזה שאולי לא יבינו הפרטים.

כך היה דרכו להזהר שלא ילמדו ממנו דברים ופעמים רבות היה מסביר הנהגה שלו, שלא יבינו מהנהגתו דבר בטעות. היה מעשה שבמסיבת בר מצוה, נטל פיסת עוגה, ואמר להרב שישב לידו שהוא אוהב עוגה זו. הלה התפלא לעצמו, לשם מה מספר לו רבינו מה שאוהב, עד שהבין שהיות ועל המאכל השני שהיה מונח במגש, היה נידון, האם מברכים עליו מזונות ולא רצה שהלה יחשוב שהוא אוכל

המשך מעמוד 17 | הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א

דהו טפח על שכמו. בבירור חש בידו הנוגעת בכתפו. הוא הסתובב לאטו, משתדל להסתיר את החיוך בזויות פיו, ואז גילה את הטופח ותוחלתו נכזבה - קבצן עני עמד לפניו, ופשט ידו לצדקה באמרו 'צדקה תציל ממות'. האכזבה היתה קשה. בבת אחת נפל ממרום הדמיון על הכסף הרב שיקבל, אל הבור העמיוק של המציאות הקודרת.

שבור ורצוצן שב אל רבו ושח לפניו את כל המעשה. הוא סיים בכאב:

"מאי שנא ביני ובין חברי?!" ענה לו הרבי בפקחותו: "חברך נסע לבקש ולהתפלל להקב"ה שישלח לו כסף, ואכן שמע ה' לתפילתו ושלח לו עשיר שיטפח על שכמו ויתן לו הרבה כסף. אתה, לעומתו, נסעת כדי לקבל טפיחה על השכם, ואכן -קבלת את רצונך!"

ללמדנו, שכגודל האמונה, כזו גודלה של הישועה!...

(מתוך מתוק האור - שבת, ובראשית)

המשך מעמוד 21 | הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א

עליו ריעו' התקיים בו בשלמות... לא עברו דקות מרובות ולפתח הישיבה מגיעים זוג הורים ושואלים: "האם לומד כאן בחור פלוני?". "מה זאת אומרת לומד?", הם נענים, "גש ותראה בעצמך!". אומר בחור נמרץ לאב המתעניין, "אפילו מקום פנוי יש בספסל שלו, תשב לידו ותלמד את לימודיך ותראה בעצמך". מתברר שמישיב חדש מונה בישיבה... במשך השעתיים הקרובות ניגשו אליו בחורים רבים, שאלו שאלות, הקשו קושיות, והוא מציגו שכאמור היה לו מוח חריף בקודקודו, הצליח להיכנס לעניינים והצליח לקיים את המשך המימרא של 'שואל כעניין', ואכן השיב כהלכה, לפחות מבחינתו של האב שבה לראותו וישב כמסומר למקומו. הוא ממש התאפק בחסדי ה' לא לשאול קושיות שהציקו לו בלימודיו שלו. לאחר שעתיים הוא ירד לרעייתו שהספיקה להמתין, ללכת לקניות ושוב להמתין.

"נו?", היא שואלת אותו בקוצר רוח. "מה אומר לך?", הוא משיב, "עולם אכזר, עולם שקרן, עיני ראו ולא זר! בחור מיוחד ומדהים!!"...

ואחרי שבועיים נשברה צלחת למזל טוב!

כולם היו מרוצים, השדכן ש'הלך לו' שידוך בקלות, החברים של החתן שהרגישו ש'עשו' את השידוך, וכמובן המשפחות משני הצדדים. חוץ מהחתן. הוא הרגיש לא נוח, למה הכנסתי את עצמי? הוא חשב, האם זה יכול להיות בכלל השידוך שלי אחרי מה ששמענו על הכלה המהוללה?

הוא שם את פניו אל האורים ותומים, והלך אל מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל לשאול איך זה יכול להיות בכלל?

ר' חיים הקשיב לסיפור בכובד ראש, ופנה אליו בשאלה: "אתה יודע כיצד זכית לשידוך נפלא כזה?" ומיד השיב: "בזכות השעתיים שישבת ולמדת!"...

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? [שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

◆ **מי שנמצא לפניו דבר האוסר אמירת דברי קדושה - האם עצימת עיניים תתיר זאת?**

◆ **באילו מקרים לא חל הכלל 'ספק דרבנן - לקולא'?**

◆ **האם מותר לשמוע קול זמר של אשה מהקלטה?**

אמירת דברי קדושה בצורה הולמת

• אסור לומר דברי קדושה כאשר יש לפני האומר ערווה בלתי מכוסה, ואף אם האומר עוצם את עיניו, או שנמצא במקום חשוך ואינו רואה את שלפניו. ויש שכתבו כי במקרה שהערווה נמצאת בחדר אחר, או ברחוב - כגון שרואה אותה מבעד לדלת או לחלון - ד"י בעצימת עינים, ויש חולקים; אך לכל הדעות, אם מחיצה מפסיקה ביניהם, אף אם הערווה נראית בעדה - ד"י בעצימת עינים.

• אסור לומר דברי קדושה: ברכות, תפילה או דברי תורה, כאשר נמצאת צוֹאָה בטווח של ארבע אמות מהאומר, או שנמצאת לפניו בטווח הראייה.

• אסור לומר דברי קדושה בטווח של ארבע אמות מריח רע של צואה; ויש שכתבו שאם יש באותו מקום 'מפיץ ריח', והריח הרע אינו מורגש - מותר לומר שם דברי קדושה.

• מותר לומר דברי קדושה בסמוך לצואה מכוסה כאשר הריח אינו נודף מבעד לכיסוי. יש אומרים שהיתר זה אמור גם ביחס לצואה הנמצאת על גופו של האומר, ויש חולקים.

• האדם צריך להקפיד שבגדיו יהיו נקיים בכל עת, ובפרט בעת התפילה; ובדיעבד, אף אם יש צוֹאָה על בגדו - והיא מכוסה - רשאי להתפלל וללמוד תורה.

• מקום שמצוי בו דְבַר מֵאוֹס אשר אסור מדאורייתא לומר דברי קדושה בסמוך לו, או שידוע שהיה במקום דבר מֵאוֹס כזה וספק אם נלקח משם - אסור לומר בו דברי קדושה עד שיוודאו כי הוא נקי.

• מי שקרא קריאת שמע או התפלל בסמוך לְדְבַר מֵאוֹס אשר אסור מדאורייתא לומר דברי קדושה בסמוך לו, במקום שצריך

לבודקו תחילה (ראה לעיל) ולא בדקו - עליו לשוב ולקרוא ולהתפלל.

• כידוע, 'ספק דרבנן - לקולא', אולם כשניתן לברר את הספק בקלות, או כשמדובר בספק שאינו שקול וצד החומרא קרוב לודאי, יש להחמיר.

• אסור לאדם לומר דברי קדושה: ברכות, תפילה או דברי תורה, כאשר נמצאים 'מי רגלים' בטווח של ארבע אמות ממנו, או שנמצאים לפניו בטווח הראייה.

• תערובת 'רביעית' מים מתירה אמירת דברי קדושה בסמוך ל'מי רגלים', והיתר זה אמור אף במקרה שכמות מי הרגלים גדולה בהרבה מרביעית.

• חולה שחיברו לגופו 'צְנִיטָר' (קְתִיטָר) - רשאי לעסוק בדברי קדושה בעודו מחובר אליו, כל עוד לא נודף מהצנתר ריח רע, ונחלקו הפוסקים אם הצנתר טעון כיסוי, ויש שחילקו בין מיני הצנתרים.

שמיעת קול אשה

• אסור לאיש לשמוע קול זמר של אשת איש ושאר נשים האסורות לו, כגון אחות אשה; ומותר לשמוע קול זמר של אמו, אחותו, אשתו ובתו, ושל ילדה שגילה פחות מ-11.

• קול זמר הנשמע בהקלטה (או באמצעות מקלט רדיו) - כתבו הפוסקים שיש להחמיר ולהחשיבו כקול ממש. ונחלקו הפוסקים אם מותר לשמוע קול זמר של אשה כשאינו יודע מי היא.

• בעת אמירת דברי קדושה יש להשמר במיוחד ממחשבות בלתי ראויות, ועל כן אסור לאיש לשמוע בעת זו קול זמר של נשים, כלומר, אף של כאלה שמותר לו בדרך כלל לשומען.

לקראת שבת לנו ונלכה

ובענין עבודת ערב שבת קודש, גילו לנו הצדיקים כי יש מלחמה. אל תחיה בטעות, שכיון שאתה ירא שמים בוודאי כבר תתלהב בקדושת השבת מיום רביעי...

הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א על מלחמת יום השישי כהכנה לקבלת אור השבת

לא ישתדלו להעביר את היום השוק ליום אחר, כי כדאי הוא הדבר לעשות נחת רוח לשמים.

מדרגתו של בעל משא ומתן

בניו של ה'חתם סופר' זצוק"ל הביאו שאביהם היה רגיל לומר: כמעט אי אפשר לעלות למדרגה בשמירת שבת של בעל משא ומתן או בעל מלאכה שצריך לסגור את חנותו ולהתכונן לשבת. הווי אומר: היותו שבעל משא ומתן צריך לעשות כשהוא סוגר את חנותו ומביא את עצמו להרגשה כאילו כל מלאכתו עשויה, מביא אותו למדרגה גדולה כל-כך, אשר כמעט אין שייך שאחר יגיע אליה. כן ידוע מהמגיד מטריסק זיע"א בספרו "מגן אברהם" (פרשת בלק) שהביא בשם הבעש"ט הק' זיע"א, שמי ששקוע במסחרו כל היום ופתאום הוא נזכר שזמן מנחה מתקרב ובא, ומוציא אנחה מפיו, ועוזב את הכל והולך להתפלל אפילו אינו יודע מה הוא אומר, עושה בזה רעש גדול בשמים.

...ובענין עבודת ערב שבת קודש, גילו לנו הצדיקים כי יש מלחמה. אל תחיה בטעות שכיון שאתה ירא שמים בוודאי כבר תתלהב בקדושת השבת מיום רביעי, ובליל שישי כבר תהיה בהתפשטות הגשמיות ורק תרצה לשיר ולהלל להשי"ת, ושאם אין אתה מרגיש ככה, סימן הוא שאתה מהאנשים הפשוטים ואם כך אתה יכול לעסוק במסחר, עד הרגע האחרון וליפול לבית הכנסת באמצע קבלת שבת ..

תכלית חיך היא להילחם ביום שישי. היום הזה הוא יום מלחמה, שהרי יום הוא שמותר במשא ומתן.. זוהי מציאות האדם בזה העולם. הילחם בזה.

(קטע מתוך שיחה נרחבת ומעמיקה על מלחמת יום השישי כהכנה לקבלת אור השבת פרשת וישב תשפ"ב, מתוך חוברת הבינין)

בעיר צאנו היה יום שישי יומא דשוקא, אז היו כולם באים אל כיכר העיר וקונים ומוכרים. זאת ועוד, רוב סוחרי העיר לא היו מחזיקים ברשותם חנויות, אלא באים היו ביום השוק עם עגלות עמוסות סחורות אל כיכר העיר, ושם היו פורשים את סחורתם על השולחנות ומציגים אותן בפני הקונים. מובן שהדבר היה רע בעיני היהודים בצאנו באשר הוצרכו לטרוח ולהתייגע כל-כך בערב שבת קודש, ובפרט בערבי שבתות של ימות החורף אשר אז צריכים היו לקבל את סחורתם בשעה מוקדמת בעוד המסחר בעיצומו.

שלחו הסוחרים היהודים בקשה למושל העיר שיתחשב בשומרי הדת היהודית ויעביר את יום השוק ליום אחר. כשנדע הדבר להגה"ק מצאנו זיע"א, התנגד ואמר כך: לו ידעתם כמה חשוב הדבר למעלה בשמים כשרואים יהודי עומד עם סחורתו ומסביבו קונים רבים החפצים לקנות ממנו, ואינו מתפעל משום דבר אלא מקפל את הכל כדי שיוכל לחזור לביתו ולטבול במקוה לכבוד שבת, וכל שכן אם הוא מקדים לסגור עוד יותר כדי שיוכל לנוח קצת ולאגור כוחות לקראת שבת, לו ידעתם כמה תענוג וקורת רוח זה מביא למעלה בשמים, בטוח הנני שלא הייתם משתדלים להעביר את יום השוק מיום שישי ליום אחר.

הפלא ופלא! הן ידוע שהגה"ק מצאנו היה פוסק גדול, וכוחו של פוסק הלא הוא לשקול את כל הפרטים והשיטות ואז להכריע כדת מה לעשות למעשה. אף כאן ראה הגה"ק מצאנו בקדושתו שני צדדים עומדים לפניו, צד אחד שאין יום השוק מתאים ליום שישי, שהרי ביום שישי צריך האדם להתכונן לשבת, ואם כן, נכון הוא הדבר להעבירו ליום אחר, שהרי עמך ישראל צריכים פרנסה. והצד השני שהשוק מתאים ליום שישי, כי כך נעשה נחת רוח גדולה לשמים. והכריע בכוח הפסק שלו, כיון שכבר נסבב מן השמים כך,

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה